

Stichting Het Zeeuwse Landschap

Jaarverslag 2024

CBF Keur

Stichting Het Zeeuwse Landschap is gecertificeerd door het Centraal Bureau Fondsenwerving

Inhoudsopgave

<i>Voorwoord</i>	4
Jaarverslag	5
1 <i>Bestuursverslag</i>	6
2 <i>Toezichtsverslag</i>	16
3 <i>Activiteitenverslag</i>	17
Jaarrekening	24
<i>Balans per 31 december 2024 Stichting Het Zeeuwse Landschap</i>	25
<i>Staat van baten en lasten 2024 Stichting Het Zeeuwse Landschap</i>	26
<i>Grondslagen van balanswaardering en resultaatbepaling</i>	28
<i>Toelichting op de balans Stichting Het Zeeuwse Landschap</i>	33
<i>Toelichting op de staat van baten en lasten Stichting Het Zeeuwse Landschap</i>	41
<i>Financiële verantwoording Integrale kostensubsidie 2024</i>	45
<i>Gebeurtenissen na balansdatum</i>	47
<i>Statutaire bepalingen omtrent de verdeling van het resultaat</i>	48
<i>Ondertekening van de jaarrekening</i>	49
Overige gegevens	50
<i>Controleverklaring van de onafhankelijke accountant</i>	51
Bijlagen	55
<i>Bijlage 1 - Raad van Bestuur</i>	56
<i>Bijlage 2 - Bezoldiging directie</i>	57
<i>Bijlage 3 – Verantwoordingsverklaring</i>	58
<i>Bijlage 4 - Nevenfuncties Raad van Bestuur en Raad van Toezicht</i>	60
<i>Bijlage 5 - Samenstelling Natuurwetenschappelijke Adviescommissie</i>	61
<i>Bijlage 6 - Financiële verantwoording Nationale Postcode Loterij 2024</i>	62
<i>Bijlage 7 - Inhoudelijke verantwoording Integrale kostensubsidie 2024</i>	67

Voorwoord

Met genoegen presenteren wij hierbij het jaarverslag 2024 van Stichting Het Zeeuwse Landschap. Het jaarverslag geeft een beeld van de werkzaamheden van de Stichting en de ontwikkelingen in de natuur, het landschap en het daarbij behorende erfgoed van de Stichting in het afgelopen jaar.

In het jaarverslag wordt de naam Stichting Het Zeeuwse Landschap afgekort tot Het Zeeuwse Landschap of HZL. Dit jaarverslag is ook te vinden op de website van Het Zeeuwse Landschap, <https://www.hetzeeuwselandschap.nl/over-ons/waar-we-voor-staan>, net zoals ons publieksverslag over 2024.

Jaarverslag

1. Bestuursverslag

1.1 Doelstelling, missie en visie

In 2024 heeft Het Zeeuwse Landschap voor het eerste jaar uitvoering gegeven aan het meerjarenplan 2024-2027 gebaseerd op onze missie:

“Wij beschermen Zeeuwse natuur, landschap en het daarmee verbonden erfgoed voor nu en voor de generaties na ons.”

Het Zeeuwse Landschap gelooft er in dat natuur een grote intrinsieke waarde heeft: het is het fundament van het leven op aarde. Een natuurlijke omgeving zorgt voor een duurzaam bestaan voor ons nu én voor de generaties na ons. Wij geloven in een Zeeland waar het belang van natuur, landschap en erfgoed onderkend wordt. Onze drijfveer is om een gezond, veerkrachtig en biodivers Zeeland door te geven aan onze (klein)kinderen. Waar landschap en erfgoed bijdragen aan een herkenbare streekidentiteit. En waarin mens en natuur goed samengaan en elkaar versterken.

In Zeeland beschermen, beheren en ontwikkelen we de natuur, het landschap en het daaraan verbonden erfgoed in onze terreinen én daarbuiten. Op verschillende manieren zorgen we voor breed maatschappelijk en politiek draagvlak voor ons gedachtegoed geven zo een stem aan wat zich niet kan verweren.

We zijn specialisten in ons vak, geworteld in de regio, betrokken en gedreven. Onze expertise ligt op het vlak van natuur, landschap en erfgoed, in het bijzonder bij beheer, educatie, communicatie en handhaving. Wij gebruiken onze kennis, ervaring en netwerk voor concrete acties die leiden tot het langdurig behoud van natuur, landschap en erfgoed in Zeeland.

Onze doelen:

1. Beschermen en ontwikkelen van robuuste natuur
2. Behoud en ontwikkeling van karakteristieke landschappen
3. Ons cultuur-historisch gebouwd erfgoed toekomstbestendig maken
4. Stem geven aan natuur, landschap en erfgoed
5. Vergroten van verbinding van mensen met natuur, landschap en erfgoed

Naast de externe doelen hebben we interne doelen:

1. Een financieel gezonde organisatie
2. Aandacht voor onze medewerkers

1.2 Doelrealisatie

De feiten en cijfers over 2024:

1.3 Financieel beleid

Financieel resultaat

Financieel is het jaar 2024 met een negatief resultaat afgesloten. Het exploitatiesaldo van Het Zeeuwse Landschap bedroeg € 4.798k. Ten opzichte van een verwacht resultaat (goedgekeurde begroting 2024) van negatief € 517k.

Het resultaat 2024 is als volgt bestemd:

<i>Reserve</i>	<i>Mutatie</i>	<i>Bedrag x € 1.000</i>
Continuïteitsreserve	Onttrekking	-1.955
Reserve verwervingen	Onttrekking	-3.465
Bestemmingsfonds beheer	Onttrekking	-50
Bestemmingsreserve afschrijvingen	Toevoeging	750
Bestemmingsfonds Nationale Postcode Loterij	Onttrekking	-122
Bestemmingsfonds Het Zeeuwse Natuurfonds	Toevoeging	45
Exploitatiesaldo		4.798

Analyse van het resultaat (exploitatiesaldo)

De negatieve afwijking (€ 4.281k) tussen de gerealiseerde (€ 4.798k) en begrote (€ 517k) exploitatiesaldo 2024 wordt voornamelijk veroorzaakt door onderstaande afwijkingen:

<i>Afwijking</i>	<i>Bedrag x € 1.000</i>
Voordeel door hogere opbrengsten projecten	1.303
Voordeel op de personeelskosten (salarissen en overige kosten) o.a. doordat begrote vacatures later dan verwacht of niet ingevuld zijn en lagere werkgeverslasten	212
Voordeel door hogere overige opbrengsten (verhuur, boa subsidie en overige inkomsten)	169
Voordeel door lagere kosten uitbesteed werk	111
Voordeel door hogere opbrengsten giften met bestemd doel	108
Voordeel op gerealiseerde rentebaten, in voorgaande jaren was sprake van geen of negatieve rente op spaartegoeden, in 2024 was er sprake van positieve rente	52
Voordeel door lagere kosten communicatie	47
Voordeel door (on)gerealiseerde koerswinst en overige opbrengsten uit beleggingen /rente	46
Nadeel door het achterblijven van donaties, vrij besteedbare giften, schenkingen, nalatenschappen en legaten.	-63
Nadeel door lagere subsidie SNL en overige subsidies (effect van de stelselwijziging in 2024 bedraagt € 211k welke ook geen onderdeel was van de begroting)	-344
Nadeel door hogere uitgaven doelsubsidies / projectenuitgaven (mutatie onderhanden werk en grote projecten: o.a. (deel van) aankoop Hedwigepolder € 1.234k en SKNL € 663k projecten; deze hogere lasten worden allemaal gecompenseerd door extra opbrengsten en extra onttrekkingen uit de reserves en fondsen	-2.379
Nadeel door incidentele (buitengewone) lasten	-3.543
Totaal	-4.281

Analyse van het resultaat na mutaties reserves en fondsen

Het resultaat 2024 ná mutaties van reserves en fondsen (onttrekking continuïteitsreserve) bedraagt negatief € 1.955k. Begroot was een onttrekking aan de continuïteitsreserve van € 345k. Daarmee een verschil van € 1.610k nadelig.

Gezien een aantal bijzondere transacties in 2024 is, na hiermee rekening te hebben gehouden, het genormaliseerde resultaat in 2024 € 88k positief; dit is het bedrag dat uit normale exploitatie aan de continuïteitsreserve wordt toegevoegd. Begroot was een onttrekking aan de continuïteitsreserve van € 345k. Daarmee een verschil van € 433k voordelig. Naast de toevoeging van € 88k aan de continuïteitsreserve heeft een onttrekking aan de continuïteitsreserve plaatsgevonden van € 3.543k (buitengewone lasten) en een toevoeging van € 1.500k vanuit de reserve verwervingen (herbestemming). En daarmee per saldo een onttrekking aan de continuïteitsreserve van € 1.955k.

Baten

De baten bestaan uit diverse onderdelen. Er kan sprake zijn van eenmalige of jaarlijks terugkerende baten

- De baten van particulieren bestaan uit donaties, nalatenschappen en giften. Donaties en giften zijn jaarlijks terugkerend maar niet contractueel vastgelegd.
- De baten van bedrijven bestaan uit sponsoring in de vorm van terreinadopties zowel eenmalig als regulier. Deze liggen contractueel vast voor een aantal jaren.
- De baten van loterijorganisaties zijn de baten van de Nationale Postcode Loterij en zijn jaarlijks terugkerend voor de periode 2021 – 2025.
- De baten van subsidies van overheden bestaan o.a. uit jaarlijks terugkerende en contractueel vastgelegde SNL, IKS en DZN-subsidies.
- De overige baten zijn opbrengsten uit de pacht, verhuur van panden, verkoop artikelen. Dit zijn meestal jaarlijks terugkerende baten. Daarnaast zijn er opbrengsten uit goedgekeurde projecten. Dit betreft eenmalige opbrengsten, wel soms voor meer dan één jaar.

Fondsenwervingsmethode(n)

Met de implementatie van een nieuwe website is het voor particulieren naast de offline giftenmailingsacties ook online mogelijk tot het doen van eenmalige giften en/of een structurele donaties via (maandelijkse/jaarlijkse) incasso. Als particulieren een grotere schenking of nalatenschap overwegen, gaan we in gesprek over de mogelijkheden.

Beleggingen

Het Zeeuwse Landschap kiest voor een defensief beleggingsprofiel. Een beperkt deel van de beschikbare middelen wordt belegd in effecten, die geselecteerd zijn op basis van duurzaamheidscriteria. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van vermogensbeheer door een externe partij. De overige middelen zijn ondergebracht op spaarrekeningen bij diverse bankrelaties. Eind 2024 is het besluit genomen en de opdracht gegeven de effecten te verkopen. Deze verkoop is bijna geheel in 2024 afgewikkeld.

Reserves en fondsen

In de jaarrekening zijn de doelstellingen van de verschillende reserves en fondsen nader toegelicht. Per 31 december 2024 is het totaal aan reserves en fondsen € 12.573k op een balanstotaal van € 20.916k. Vrij vermogen daarvan is € 2.196k. De bestemmingsfondsen hebben een daadwerkelijke bestemming/verplichting. Enerzijds nog verplichtingen tot uitvoeren van projecten waaronder renovaties, anderzijds middelen gekoppeld aan bezit van landbouwgronden.

De bestemmingsreserves hebben een daadwerkelijke bestemming en daarmee is de continuïteitsreserve vrij besteedbaar.

Per 31 december 2024 laat de balans van Het Zeeuwse Landschap een hoog saldo liquide middelen zien en een aanzienlijke vermogenspositie. Het Zeeuwse Landschap heeft daarentegen verplichtingen met betrekking tot ontvangen middelen. Denk daarbij aan de realisatie van Welkom in Waterdunen, kwalitatieve verplichting ten aanzien beheer en onderhoud van specifieke elementen in Waterdunen en de besteding van de loterijgelden naast diverse andere projecten die verder uitgevoerd zullen worden. Middels een liquiditeitsplanning beheerst Het Zeeuwse Landschap de liquiditeit.

1.4 Belangrijkste risico's en onzekerheden

Het Zeeuwse Landschap beschikt nog niet over een vastgesteld en goedgekeurd Risicomanagement proces. Mogelijke bedreigingen in de realisatie van onze doelstellingen hebben onze aandacht en worden ook besproken ter bepaling van de wijze waarop we met risico's omgaan.

Continuïteit

Voor het realiseren van haar doelen en taken is Het Zeeuwse Landschap grotendeels afhankelijk van subsidies. Deze worden volgens wettelijke bepalingen of regelingen toegekend door overheden op landelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau. De continuïteit van wet -en regelgeving is gevoelig voor politiek-bestuurlijke invloeden. Het Zeeuwse Landschap anticipeert hierop door de afhankelijkheid van subsidies te verminderen en door invloed uit te oefenen op beleidsontwikkelingen, samen met andere organisaties zoals onze koepel LandschappenNL.

Schikking klachtprocedure staatssteun

In voorgaande jaren vermeldden wij in ons jaarverslag een risico naar aanleiding van een klacht ingediend bij de Europese Commissie door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters (VGG) over de PNB-regeling. Van 1993 tot en met 2011 bestond deze subsidieregeling waarmee alleen natuurbeschermingsorganisaties Natuurmonumenten en de 12 Provinciale Landschappen grond konden verwerven met het oog op natuurbehoud. Particuliere grondbezitters, verenigd in de VGG, vonden het onterecht dat zij geen gelijke aanspraak hadden op die aankoopsubsidie die zij beschouwen als ongeoorloofde staatssteun. Na jarenlange discussies met het ministerie van LNV en de betreffende natuurbeschermingsorganisaties dienden zij in 2008 een klacht in bij de Europese Commissie. In 2012 werd de subsidieregeling beëindigd. Door de Europese Commissie is een onderzoek ingesteld naar de rechtmatigheid van uitgekeerde aankoopsubsidies.

Natuurmonumenten en de 12 Provinciale Landschappen zagen een eventuele nieuwe formele beoordeling door de Europese Commissie met vertrouwen tegemoet. Mocht de Europese Commissie echter na herbeoordeling toch tot de conclusie komen dat sprake zou zijn van (on)verenigbare staatssteun, dan zou de Staat gedwongen kunnen zijn (een deel van) de ontvangen steun en/of de rente daarover terug te vorderen van de natuurbeschermingsorganisaties, hetgeen materiële gevolgen kan hebben voor de financiële positie van de natuurbeschermingsorganisaties.

Deze onzekerheid over de uitkomst van het onderzoek door de Europese Commissie zijn ten einde gekomen nu betrokkenen in 2024 een schikking hebben getroffen. Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen zullen in het kader van deze schikking circa € 77 miljoen storten in een door de VGG op te richten fonds. Met de middelen in het fonds zal het particuliere natuurbeheer in Nederland een extra impuls krijgen. De VGG heeft de klacht ingetrokken en de Europese commissie heeft het dossier in november 2024 gesloten.

De particuliere grondbezitters en natuurbeschermingsorganisaties staan nu weer schouder aan schouder in plaats van tegenover elkaar. Dat is goed nieuws voor alle natuur(liefhebbers) in Nederland.

Onder regie van LVVN-Staatssecretaris Jean Rummenie hebben de Staat (LVVN, Staatsbosbeheer en Rijksvastgoedbedrijf), TBO's en VGG tevens een convenant ondertekend, waarin duidelijke afspraken staan over het verkoopproces van gronden met de eindbestemming natuur door overheden. Dit convenant sluit aan op Didamarrest 1 en 2 en voorkomt juridische procedures in de toekomst.

Het voortslepen van de klachtprocedure bracht onzekerheid en hoge kosten met zich mee. We werken juist graag samen met particuliere grondbezitters om de natuur te beschermen en te versterken en om belangrijke maatschappelijke uitdagingen in het buitengebied aan te gaan. Juist in deze tijd, waarin alle handen nodig zijn voor de natuur.

Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen richten zich niet alleen op de natuur in de eigen terreinen maar maken zich ook sterk voor de natuurkwaliteit daarbuiten. Het door de VGG op te richten fonds draagt bij aan deze missie.

In de jaarrekening is de cijfermatige verwerking opgenomen van de storting in het genoemde fonds.

Governance van het door de VGG opgerichte Fonds

Er zal een jaarlijkse accountantscontrole plaatsvinden op de besteding van de middelen van het Fonds. Daarbij zal door de accountant worden getoetst of het Fonds de haar beschikbare middelen heeft besteed conform de statutaire doelstellingen van het Fonds. In de statuten van het Fonds is geborgd dat bestedingen van het Fonds ten goede komen aan de natuur. Deze statutaire doelstelling is door de VGG in samenspraak met de TBO's opgesteld en kan alleen na overleg met de TBO's worden gewijzigd. De aanpassing van de statutaire doelstelling van het Fonds moet hoe dan ook in lijn zijn met de geest van het statutaire doel van het Fonds.

1.5 Organisatiestructuur en governance

Voor een uitgebreide omschrijving van de taak en werkwijze van de directeur-bestuurder en van de Raad van Toezicht, wordt verwezen naar de statuten van stichting.

Raad van Toezicht

De directeur-bestuurder is belast met het bestuur en is verantwoordelijk voor de financiële positie en haar resultaten. De Raad van Toezicht heeft een toezichthoudende rol, staat de directeur-bestuurder met raad en daad terzijde en houdt toezicht op het gevoerde beleid. De Raad van Toezicht bestaat uit 5-7 personen die worden benoemd voor een periode van 4 jaar, met de mogelijkheid van herbenoeming voor een periode van nogmaals 4 jaar. Bij werving van een nieuw lid, wordt voorafgaand een profielschets van de te zoeken kandidaat opgesteld.

Het rooster van herbenoeming en aftreden van de zittende leden is als volgt (per 31 december 2024):

Naam	Aanvang	Herbenoeming	Aftreden
C.M.M. Schönknecht	2023	2028	2033
N.A.A.M. Pötgens	2016	2021	2025
J.H. Kousemaker	2016	2021	2026
F.P.B. Visscher	2019	2024	2029
M.J.D.C. Vogelzang	2022	2027	2032
E.C.L. Martijn	2024	2029	2034
E.H.A. Sandberg	2024	2029	2034

De Raad van Toezicht vergadert tenminste viermaal per jaar in aanwezigheid van de directeur-bestuurder. Het verslag van de Raad van Toezicht is opgenomen als hoofdstuk 2 van de jaarverslaggeving. Voor een compleet overzicht van de namen en functies van de leden wordt verwezen naar bijlage 4.

Raad van Advies

Vooruitlopend op de nieuwe statuten (begin 2025) is in 2024 afscheid genomen van de Raad van Advies. De Raad van Advies was een adviesorgaan dat adviseerde aan de directeur-bestuurder en de Raad van Toezicht. Door de ontwikkeling van de organisatie en de professionalisering daarin, was de rol van de Raad van Advies minder duidelijk geworden.

Natuurwetenschappelijke Adviescommissie

Over natuurwetenschappelijke aangelegenheden wordt de organisatie geadviseerd door de Natuurwetenschappelijke Adviescommissie (NWA). Deze bestaat uit externe specialisten die gezamenlijk over een breed kennisveld beschikken. Een belangrijke rol van de NWA is advisering bij specifieke beheervraagstukken die veelal voortkomen uit beheerevaluatiemomenten zoals beheerplannen en kwaliteitstoetsen. De samenstelling van de NWA is weergegeven in bijlage 5.

Beloningsbeleid

De huidige directeur-bestuurder Rob van Westrienen – in deze functie per 15 oktober 2021 aangesteld – heeft de volledige vertegenwoordigingsbevoegdheid om de organisatie te kunnen begeleiden naar de realisatie van de vastgestelde doelen. Daarnaast is hij, samen met het management team, eindverantwoordelijk voor het beleid.

Het beloningsbeleid van de directeur-bestuurder is nader uitgewerkt in bijlage 2.

De Raad van Toezicht en NWA verrichten hun activiteiten onbezoldigd. De leden komen wel in aanmerking voor een kilometervergoeding. Er zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt aan de directeur-bestuurder en de leden van de Raad van Toezicht en NWA.

Cao Bos en Natuur

Voor alle medewerkers van Het Zeeuwse Landschap geldt de cao Bos en Natuur, ondernemingsdeel De Landschappen.

Gedragscodes en Richtlijnen

Het Zeeuwse Landschap heeft een aantal keurmerken en onderschrijft een aantal gedragscodes en richtlijnen. Om onze doelstellingen te realiseren, zijn wij voortdurend bewust bezig met de kwaliteit van beleid, uitvoering van kernactiviteiten en bedrijfsvoering. De kwaliteit is geborgd via de volgende keurmerken:

- De CBF-Erkenning
Het Zeeuwse Landschap heeft sinds 1 juli 2004 de CBF-Erkenning. Dit onafhankelijke certificaat geldt als verantwoordingsinstrument richting de samenleving. De code Goed Bestuur voor Goede Doelen is opgenomen in het reglement van het CBF. Het Erkenningspaspoort kan via www.hetzeeuwselandschap.nl/gedragscodes worden bekeken.
In het kader van de CBF-Erkenning en de code Goed Bestuur kennen wij een Verantwoordingsverklaring welke is opgenomen in bijlage 3.
- Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI), Belastingdienst
- SNL-certificering (Subsidiestelsel Natuur en Landschap)

Daarnaast onderschrijven wij de volgende gedragscodes en richtlijnen:

- Gedragscode Natuurbeheer
- Regeling Beloning Directeuren van Goede Doelen
- De Richtlijn 650 (onderdeel van de richtlijnen voor de jaarverslaggeving van de Raad voor de jaarverslaggeving)
- De Gedragscode van Goede Doelen Nederland

Organisatie

Het organogram van Het Zeeuwse Landschap per 31 december 2024 ziet er als volgt uit:

Het managementteam (mt) bestaat uit de directeur-bestuurder en de afdelingshoofden. Hoofd bedrijfsvoering is uit hoofde van de persoon plaatsvervangend directeur.

Op 31 december 2024 waren er, inclusief de directeur-bestuurder, 50 personeelsleden (42,86 fte) in dienst.

Het hoofdkantoor is gevestigd in Wilhelminadorp. Daarnaast hebben we een kantoor en werkplaats in Oostburg, Poelbos (nabij 's-Heer Arendskerke) en Oranjezon, een bezoekerscentrum Saeftinghe in Emmadorp en bij de Eendenkooi in St. Philipsland.

Het Zeeuwse Landschap kent met ingang van 2025 een Ondernemingsraad (OR). De personeelsvertegenwoordiging (PVT) is overgegaan naar een gekozen OR die jaarlijks tenminste 6 keer vergadert (tweemaandelijks) met de directeur-bestuurder. De zittingsduur van leden van de OR is drie jaar, met de mogelijkheid van maximaal 2 keer aansluitende herverkiezing.

Een Arbocommissie bestaande uit drie medewerkers werkzaam op verschillende werklocaties, vergadert jaarlijks meermalen onder voorzitterschap van de directeur-bestuurder over werkomstandigheden en veiligheid. Er is een preventiemedewerker aangesteld en er zijn een interne en een externe vertrouwenspersoon.

1.6 Cultuur en gedrag

In 2022 heeft de organisatie een integriteitsbeleid vastgesteld. Dit beleidsdocument is de kapstok waaraan regelingen en instrumenten voor integriteit opgehangen zijn. Het vormt een kader voor onze visie, doelstellingen, instrumenten en activiteiten op het gebied van integriteit. Hierin is aangegeven wie binnen de organisatie belast is met of verantwoordelijk is voor integriteitszaken, hoe we willen handhaven en hoe we gaan borgen dat het integriteitsbeleid breed gedragen gaat worden. De instrumenten die ons hierbij gaan helpen zijn bijvoorbeeld de, eveneens in 2022 vastgestelde, gedragscode en meldprocedure integriteitsschendingen.

Binnen het MT is een verantwoordelijke voor integriteit benoemd. Voor het melden van vermoedelijke schendingen is een interne integriteitsfunctionaris aangesteld. Via de interne vertrouwenspersoon is een laagdrempelig voorportaal ingericht voor een eerstelijnsopvang. Jaarlijks wordt het onderwerp integriteit binnen de RvT besproken.

Het integriteitsbeleid, gedragscode en meldprocedure zijn bekend gemaakt bij de medewerkers en te raadplegen op ons Intranet. Op onze website is het integriteitsbeleid ter inzage voor derden. Ook is daar een meldpunt te vinden als derden het vermoeden hebben van een misstand.

In de gedragscode van Het Zeeuwse Landschap zijn de drie clusters van integriteitsschendingen opgenomen. Hierin komen aan de orde onze normen en waarden ten aanzien van schendingen rond machtsmisbruik, financiële

schendingen en interpersoonlijke schendingen, waar onder andere discriminatie, pesten en seksuele intimidatie onder vallen.

De organisatie heeft twee vertrouwenspersonen aangesteld.

- De interne vertrouwenspersoon is belast met zaken rondom de drie clusters van schendingen.
- De externe vertrouwenspersoon kan in principe alleen benaderd worden voor zaken rondom ongewenst gedrag (interpersoonlijke schendingen).

In 2024 zijn zowel de interne als externe vertrouwenspersoon niet door medewerkers benaderd voor advies of meldingen in het kader van integriteit. Ook zijn er dit jaar geen zaken aangebracht via het integriteitsmeldpunt op de website.

In 2024 is het integriteitsbeleid nader onder de aandacht gebracht van medewerkers en leidinggevendenden. In maart 2024 vond een dilemma-training plaats voor het voltallige personeel. Het streven is periodiek morele dilemma's of een ander integriteitsonderwerp te bespreken met medewerkers (en vrijwilligers) om zo het onderwerp onder de aandacht te houden en een laagdrempelige meldcultuur te bewerkstelligen. Indien nodig zullen externen worden gecontracteerd op het gebied van onderzoek, strafmaatadvies en hulpverlening voor slachtoffers.

In 2025 zal aandacht besteed worden aan morele oordeelsvorming en de identificatie van specifieke risico's op niet-integer gedrag binnen de organisatie. Hiermee kan invulling gegeven worden aan de per 1 januari 2025 nieuw geformuleerde (ontwikkel)normen vanuit de Erkenningsregeling Goede Doelen van het CBF.

1.7 Communicatie met belanghebbenden

Het Zeeuwse Landschap streeft naar een open dialoog met belanghebbenden. Hierbij valt te denken aan vrijwilligers, beschermers, periodieke schenkers, erflaters, relaties, bedrijven, overheden, natuur- en milieuorganisaties en andere betrokkenen.

De specifieke doelgroepen werden met diverse communicatiemiddelen geïnformeerd, zoals: website, digitale nieuwsbrieven, kwartaalblad, publieksverslag, persberichten en social media (Facebook en LinkedIn). Daarnaast namen we deel aan diverse overlegorganen en samenwerkingsverbanden.

Het streven naar vergroting en verbreding van de verschillende doelgroepen is verder doorgezet. Om de continuïteit van de organisatie te waarborgen moeten we ook nieuwe doelgroepen aan ons weten te binden.

1.8 Toekomstverwachtingen

- Thema Westerschelde

De komende jaren besteden we extra aandacht aan de Westerschelde. Naast 'landelijk gebied' is de Westerschelde ons tweede thema waar we actief op inzetten. In 2025 lanceren we een campagne met als doel de natuur een stevige impuls te geven en de waterkwaliteit fors te verbeteren. Dit doen we samen met onze partners Zeeuwse Milieufederatie en Vogelbescherming Nederland.

- Zeeland 2050

De provincie werkt aan een visie Zeeland 2050: hoe willen we dat Zeeland eruit ziet over 25 jaar? Er komen veel ontwikkelingen op ons af, waaronder de energietransitie met aanlanding van windenergie, nieuwe leidingen/masten en mogelijk meerdere nieuwe kerncentrales. De inzet van Het Zeeuwse Landschap is dat natuur en landschap de onderlegger zijn van de inrichting van de provincie. Gezonde natuur en een herkenbaar, open agrarisch landschap zijn randvoorwaardelijk voor al deze ruimtelijke ontwikkelingen.

- Begrazing Saeftinghe

In 2024 bleek dat de dieren die in Saeftinghe grazen te hoge PFAS-gehalten hebben waardoor het vlees niet meer voor menselijke consumptie geschikt is. Dat is een ramp voor onze pachters, want hun verdienmodel is van de een op de andere dag weggefallen onder de begrazing en een mogelijke ramp voor de natuur, want de begrazing is nodig voor het behalen van de natuurdoelstelling. Daarom zetten we in 2025 fors in om de begrazing te kunnen continueren en zijn we tezamen met onze pachters op zoek naar een nieuw verdienmodel onder de begrazing.

- Realisatie projecten

In 2025 zullen een aantal projecten in uitvoering komen. Onder meer de Beleefroute Yerseke Moer zal afgerond worden. Als één van de topgebieden in het Geopark Scheldedelta zal hier het verhaal verteld worden over de ontstaansgeschiedenis van het gebied. Op diverse plaatsen in het gebied zal het verhaal beeldend gebracht worden.

In Grenspark Groot Saeftinghe zal ons Bezoekerscentrum grondig aangepakt worden en klaargemaakt worden voor de huidige tijd. Kleedruimtes, laarzenpoelplaats, zitplekken, vergroening van het terrein en looproutes zullen worden aangepakt. Ook zal de expositie in het Bezoekerscentrum geheel vernieuwd worden. Ook zal er een nieuwe grote vogelkijkhut worden gerealiseerd.

- Schouwen-West

De afgelopen jaren hebben we onze 60 ha landbouwgrond op Schouwen-West ingezet om samen met de boeren meer natuurinclusieve maatregelen uitgevoerd te krijgen in een gebied van 500 ha. Dat is goed gelukt en de biodiversiteit is met sprongen vooruitgegaan. Dit hebben we gedaan in het kader van een internationale pilot: het Partridge-project. De provincie Zeeland is ook heel blij met deze resultaten en heeft geld beschikbaar gesteld voor een vervolgproject. Dat betekent dat we vanaf 2025 in een fors groter gebied meer maatregelen zullen gaan nemen ten gunste van de biodiversiteit en daarnaast ook maatregelen die gunstig zullen zijn voor verminderde stikstofuitstoot en ter verbetering van de waterkwaliteit en -kwantiteit. Onderzocht zal worden door het Louis Bolk instituut of al deze maatregelen ook een positieve invloed hebben op het naastliggende Natura2000 gebied 'Kop van Schouwen'.

1.9 Maatschappelijke aspecten van ondernemen

Als Het Zeeuwse Landschap maken we gebruik van vrijwilligers om het draagvlak van ons werk te vergroten. We maken daarbij onderscheid in 3 typen vrijwilligers namelijk de tellers (monitoren van natuur), herstellers (actief in het landschapsbeheer) en vertellers (gidsen en excursieleiders).

Een passend vrijwilligersbeleid is hiervoor in 2022 in het MT vastgesteld en geïmplementeerd in 2023, waarbij er in 2024 extra aandacht was voor arbo en het werven van herstellers.

Voor de werkzaamheden die binnen bedrijfsvoering samenkomen, zijn we met ingang van schooljaar 2023/2024 een erkend stage-leerbedrijf. Voor de terreinbeherende werkzaamheden waren we dat al.

Met ons nieuw Meerjarenbeleidsplan 2024 – 2027 geven we richting aan onze activiteiten, wat doen we wel, wat doen we niet (meer). We hebben zin in de toekomst, en in een groenere provincie Zeeland waarin meer aandacht is voor natuur, landschap en erfgoed!

Wilhelminadorp, 18 juni 2025

Rob van Westrienen
Directeur-Bestuurder

2. Toezichtsverslag

Het jaar 2024 heeft zich voor Het Zeeuwse Landschap opnieuw gekenmerkt als een jaar van het verder uitbouwen en professionaliseren van de organisatie. In 2024 betrof het eerste jaar waarin uitvoering is gegeven aan het meerjarenbeleidsplan 2024-2027. Dit is gebeurd onder leiding van directeur-bestuurder Rob van Westrienen.

De Raad van Toezicht heeft 11 keer (5 x regulier, 5 x ingelast, 1x met Terra Maris) vergaderd in aanwezigheid van de directeur-bestuurder. Naast de financiële stukken is gesproken over de organisatieontwikkeling, de voortgang van projecten, waaronder grote aankopen, en belangrijke externe dossiers met invloed op onze terreinen of de organisatie. Namelijk over het dossier Gelijkberechtiging, aankoop Hedwigepolder, de stand van zaken rondom het Veldstation, het verbeterplan financiën, onderhoud en bouwplannen gebouwen en de start van de Beschermersraad.

De Raad van Toezicht heeft in haar vergaderingen de (meerjaren)begroting, jaarrekening en het jaarverslag goedgekeurd. Het Zeeuwse Landschap is nog financieel gezond, gelet op de beschikbare reserves, maar vraagt wel aandacht voor de (middel)lange termijn.

De Raad van Toezicht heeft ingestemd met de aankoop van de Hedwigepolder en met het voorstel Gelijkberechtiging.

De Raad van Toezicht heeft in februari 2024 een training gevolgd waarbij de rolinvulling van toezichthouder centraal stond. Op 1 augustus 2024 is de heer Van Berchum afgetreden als lid van de Raad van Toezicht en op 23 september 2024 is de heer Jacobse afgetreden als lid van de Raad van Toezicht. In december 2024 zijn de heer Martijn en mevrouw Sandberg toegetreden tot de Raad van Toezicht.

De Raad van Toezicht heeft ook eenmaal vergaderd met de PVT (Personeelsvertegenwoordiging) (vanaf 2025 OR) en eenmaal met het MT (Management Team) zonder de aanwezigheid van de directeur-bestuurder.

De drie commissies van de Raad van Toezicht (financiën, remuneratie en inhoudelijk) hebben ieder voor zich een aantal keren vergaderd. Binnen deze commissies worden op de verschillende onderdelen de onderwerpen voor de vergaderingen van de Raad voorbereid. Deze onderwerpen worden in de vergadering besproken, besloten of ter informatie gedeeld.

De voorzitter van de Raad van Toezicht trad op als voorzitter van de plenaire vergadering van de Raad van Advies. Ook (enkele) leden van de Raad van Toezicht namen deel aan deze vergadering. De Raad van Advies is in 2024 1 maal (1 x regulier/afscheid met excursie) bij elkaar gekomen.

De voorzitter van de Raad van Toezicht was met de directeur-bestuurder gesprekspartner in het periodiek bestuurlijk overleg met de gedeputeerde van de provincie (portefeuillehouder natuur).

Het Zeeuwse Landschap heeft ook in 2024 met de inzet en steun van velen, in het bijzonder onze beschermers, actief gewerkt aan het beschermen en ontwikkelen van natuur, landschap en erfgoed in de provincie Zeeland. Deze opgave vraagt van ons een lange adem. De Raad van Toezicht is buitengewoon content met de passie, betrokkenheid en het vakmanschap waarmee onze medewerkers, gesteund door enkele honderden vrijwilligers, aan deze kerntaken invulling geven. Onze medewerkers en vrijwilligers, onze natuurgebieden en het erfgoed vormen ons belangrijkste kapitaal!

Wilhelminadorp, 18 juni 2025

Carla Schönknecht
Voorzitter Raad van Toezicht

3. Activiteitenverslag

Op basis van het vastgestelde meerjarenbeleidsplan 2024-2027 heeft HZL actiepunten voor 2024 gedefinieerd. In het hierop volgende overzicht zijn de actiepunten per strategisch doel gepresenteerd en is met kleur aangegeven wat ultimo 2024 de stand van zaken is.

- Wit: nog niet gestart
- Oranje: actiepunt is onderhanden
- Groen: actiepunt is afgerond

Naast de actiepunten op de strategische doelen lopen de reguliere werkzaamheden van Het Zeeuwse Landschap ook door. Voor behaalde resultaten verwijzen we graag naar ons publieksjaarverslag 2024 op onze website.

Strategisch doel	Strategieën	Actiepunt	Toelichting
1. Beschermen en ontwikkelen robuuste natuur	1a. Vergroten bestaande natuurgebieden en inrichten nieuwe natuurgebieden door aankoop of erfpacht met focus op NNZ (eigendom resp. beheer).	Aankoop- en inrichtingsstrategie vaststellen en vervolgens implementeren.	Vaststelling begin 2025.
	1b. Versterken van natuurkwaliteit door: i. goed te beheren, inclusief optimalisatie van het beheer, met aandacht voor soorten en daarbovenop een plus zetten. ii. Natuurinclusieve overgangszones te ontwikkelen in samenhang met landbouw en recreatie. Specifiek in Oranjezon, Yerseke Moer, GGS. iii. Topgebied Burghsluis te optimaliseren en rol HZL Zeeland breed te bepalen t.a.v. natuurinclusieve landbouw.	Uitvoeren kwaliteitstoetsen volgens meerjarenplanning.	
		Participatie aan gebiedsprocessen t.b.v. versterking natuurkerngebieden, o.a. door inzet op overgangszones.	
		Programma Natuur & Landbouw 2.0 vaststellen (incl. kaders) en daaruit voortkomende (meerjaren) projecten vervolgens uitvoeren.	
2. Behoud en ontwikkeling van karakteristieke landschappen	2a. Behouden typisch Zeeuwse landschapstypen en landschapselementen (groen erfgoed) in onze gebieden door kennis en bewustzijn in organisatie te verhogen in beheerplancyclus en te implementeren in (her)inrichtingsplannen.	Kennisontwikkeling d.m.v. interne opleidingsmodule 'landschap van Zeeland' met SLZ.	Is doorgeschoven naar 2025.
		Opvolgen verbeteropgaven landschap/ groen erfgoed uit kwaliteitstoetsen en beheerplannen (bv inrichting, deels lijnwerk, deels projecten).	In 2024 stond de inventarisatie centraal waarvan de opvolging in 2025 van start gaat.
		Opvolgen verbeteropgaven uit kwaliteitstoetsen en beheerplannen (bv inrichting, deels lijnwerk, deels projecten).	In 2024 stond de inventarisatie centraal gevolgd door een gefaseerde uitvoering.
	2b. Aanhaken op Aanvalsplan Landschap door streekeigen voorbeelden te ontwikkelen in samenwerking met SLZ.	Samenwerkingsplan op het gebied van GBDA opstellen samen met SLZ.	
		Verkennen samenwerking overige samenwerkingspartners t.b.v. groen blauwe dooradering.	
		Uitvoeren samenwerkingsplan.	

Strategisch doel	Strategieën	Actiepunt	Toelichting
3. Ons cultuurhistorisch gebouwd erfgoed toekomstbestendig maken	3a. Versnellen kwaliteitsborging huidig gebouwd erfgoed (rood) door onderhoud, renovatie en (her)bestemming.	Opstellen en vaststellen van kwaliteitshandboek erfgoed, waaronder duurzaamheid.	Erfgoedvisie is opgesteld en wordt in 2025 vastgesteld.
		Kennis inhuren 'herbestemming en exploitatie' (onderdeel flexibele schil G&G).	
		Ontwikkelen herbestemming/renovatieplan incl. financiering voor objecten (Oranjezon, Eendenkooi, Veldzicht, Hof Waterdunen).	Uitvoeringsplan groot onderhoud Oranjezon is vastgesteld. HBO Veldzicht loopt. HBO schuur WDN start op kort termijn. Voorbereiding Eendenkooi staat later gepland.
		Uitvoer herbestemming/renovatieplan.	
	3b. Behouden van gebouwd erfgoed door hanteren van vangnetfunctie voor Zeeuwse erfgoedparels.	Afwegingskader herformuleren (behoeden voor dieprood en openhouden voor kansen) Tot afwegingskader géén panden toevoegen.	Afwegingskader is vastgesteld en toegepast. Handelingsperspectieven per gebouwd erfgoed object zijn bekend. Prioritering volgt in 2025.
4. Stem geven aan natuur, landschap en erfgoed	4a. Belangenbehartiging op strategische thema's en ruimtelijke ontwikkelingen (t.b.v. doelen voor Natuur, Landschap en Erfgoed) door het aangaan van goede relaties en coalitievorming en samenwerking met overheden, bestuur en (maatschappelijke) organisaties.	Bepalen twee belangrijkste thema's: Westerschelde en landelijk gebied.	
		Westerschelde: doelen en beïnvloedingsstrategie bepalen (waarom, stip op de horizon en doel korte termijn, resultaat, afbakening (wat niet) en coalities, actoren) en periodiek herijken.	
		Parallel hieraan standpunten bepalen en uitdragen over specifieke onderwerpen al naar gelang de actualiteit en behoefte, intern en extern.	In 2024 geen nieuwe standpunten bepaald. Op specifieke onderwerpen zijn wel veel keuzes gemaakt hoe we daar mee omgaan: niks doen, een andere organisatie vragen ons te vertegenwoordigen of zelf actie ondernemen. Het betreft hier vooral onderwerpen in de ruimtelijke ordening/impact op natuur en landschap.
		Onze inzet op overige thema's en beleidsdossiers prioriteren aan de hand van lijst met criteria en vervolgens acties bepalen.	Doorlopend

Strategisch doel	Strategieën	Actiepunt	Toelichting
5. Vergroten van verbinding met natuur, landschap en erfgoed	5a. Vergroten van de interesse in en verbinding met natuur, landschap en erfgoed (en in het bijzonder HZL) door verhogen van onze zichtbaarheid, versterken van natuurbeleving en educatie en inzet van donateurswervingsstrategie en vrijwilligersbeleid.	Jaarlijks communicatiemiddelenmixplan met evaluatie/ bijsturing en samenwerking DZN partners (IVN, SLZ, NM, SBB, TM, NPO, Geopark, PZ).	
		Opstellen en uitvoeren jaarlijks activiteitenplan met Terra Maris.	
		Organisatie van donateurs- en vrijwilligersdag (om en om per jaar) en jaarlijkse deelname aan relevante (landelijke) participatieactiviteiten zoals Natuurwerkdag, NL doet, schoonmaakacties.	1e Donateurs/Beschermersdag eind september. Deelgenomen aan Natuurwerkdag, NL Doet, strandschoonmaakacties
		Opstellen donateurwervingsstrategie (incl. donateursproposities en leadgeneration) en uitrol vrijwilligersbeleid.	Gratis proefmagazine aanvraag als opmaat naar werving, oprichting Zeeuwse Natuurfonds met campagneaanpak voor 3 doelgroepen. Uitrol vrijwilligersbeleid op gebied van ARBO. Strategie wordt verder uitgewerkt door de invulling van de functie van Fondsenwerving.
		Opstellen en uitvoeren educatie- en natuurbelevingsstrategie, gebaseerd op aanbodpiramide excursie/ schoolaanbod (0 en t+2 meting).	Doorgeschoven naar 2025.
		Inrichting bezoekerscentra/ infopunten (SFTGH, Oranjezon, WiW, Eendenkooi, (GGs/pan.toren (PZ)) en beleefelementen (YM, Oranjezon beleefpad & toren) parallel aan projectplanningen organisatie.	Op SFTGH, WiW, YM vertraging in doorlooptijd. Wel planvorming, maar realisatie in 2025. Idem voor Oranjezon beleefpad. Wel nieuw 'light' project aankleding Oranjezon nagenoeg afgerond (begin 2025).
		Opvolgen verbeteropgaven natuurbeleving en recreatief gebruik (objecten, infoborden, routestructuren) uit kwaliteitstoetsen en beheerplannen (deels lijnwerk, deels projecten).	

Strategisch doel	Strategieën	Actiepunt	Toelichting
6. Financieel gezonde organisatie	6a. Structureel en reëel evenwicht tussen baten en lasten optimaliseren en behouden door structurele subsidies veilig te stellen en de kosten efficiëntie te verhogen.	Veiligstellen van voldoende en realistische vergoedingen binnen de structurele inkomsten (subsidies SNL/IKS/DZN). Hierbij aandacht voor dekkingspercentages, inflatiecorrectie en relatie met subsidiegever op ambtelijk en bestuurlijk niveau.	De verschillende batenstromen hebben onze aandacht en is een doorlopend proces.
		Voortzetten professionalisering financiële beheersing en control cyclus door meer inzicht in de koppeling tussen baten en lasten en hierover per kwartaal te rapporteren (projecten/exploitatie/per budgethouder/per activiteit).	
		Budgetverantwoordelijkheid definiëren, beleggen en budgetten op ieder gewenst moment inzichtelijk maken voor de budgetverantwoordelijken.	
		Planmatig werken met als doel kostenefficiëntie verhogen (= meer bereiken met hetzelfde geld).	Bewustwording groeit!
	6b. Inkomsten vergroten door de taak van fondsenwerving te beleggen binnen de organisatie.	Fondsenwerver aanstellen.	
		Fondsenwervingsstrategie opstellen, inclusief wervende taak structureel beleggen binnen de organisatie. Zowel weten welke fondsen er zijn om (project)aanvragen te doen, als vergroten vrij besteedbare gelden door focus op particuliere + zakelijke markt (donateurs, crowdfunding, giften en nalatenschappen, sponsors, adopties e.d.)	Eerst fondsenwerver aanstellen. Niet gerealiseerd i.v.m. niet passende kandidaten op gewenste profiel. Per 1 oktober zzp-er aangesteld voor 8 uur p.w. specifiek voor fondsenwerving (aanschrijving projectfondsen).
		Het doen van fondsenwerving in relatie tot projecten en het beschikbaar hebben van vrij besteedbare middelen.	Ondergebracht bij zzp-er per 1/10 voor 8 uur per week.
		De website ondersteunt de fondsenwervingsstrategie (projectgelden ophalen, informatievoorziening)	

Strategisch doel	Strategieën	Actiepunt	Toelichting
7. Daadkrachtige organisatie zijn waarbij de medewerker centraal staat	7a. De medewerker staat centraal en dit doen we door een combinatie van het ontwikkelen van strategisch personeelsbeleid en het bieden van eigentijdse secundaire arbeidsvoorwaarden.	In HR cyclus is, zowel van werkgevers- als werknemerskant, aandacht voor ontwikkeling en perspectief medewerker & stimuleren van persoonlijk, vak- en organisatieontwikkeling. Specifieke aandacht voor de competenties samenwerking en overtuigingskracht. Bij organisatiebrede ontwikkeling kan gedacht worden aan media training (pers en socials).	Volgt uit de strategische personeelsplanning.
		Ontwikkelen van een strategische personeelsplanning (vooruitlopen op pensioenen, doorgroeimogelijkheden, planning van projecten, etc.)	Loopt door in 2025.
		Ervoor zorgen dat medewerkers weten wie wat doet zodat kennis van en waardering voor elkaars werk gestimuleerd wordt. Het 'zien' van het werk van iedere medewerker (erkenning). Ieders werk is even waardevol, ook als het minder zichtbaar is.	
		Moderniseren van secundaire arbeidsvoorwaarden, met aandacht voor huisvesting en bedrijfsmiddelen.	Enquête onder de medewerkers gehouden.
		In 2024 verbeterde akoestiek en klimaat in hoofdkantoor in Wilhelminadorp gerealiseerd.	In 2025 zal op basis van
	7b. Vergroten van wendbaarheid van interne organisatie door taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden helder te beleggen.	De basis op orde houden en verder optimaliseren (beleidsmatig en werkafspraken).	Doorlopend
		Werken volgens protocol projectmatig werken.	In 2024 is het projectmatig werken verder omarmd en in 2025 zullen we de volgende stappen hierin zetten.
		Het gezamenlijk ontwikkelen en implementeren van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden (wie is van wat, wat is van wie).	
		De bedrijfsprocessen en -systemen optimaliseren (o.a. Afas en P8).	Vanuit functioneel applicatiebeheer continue aandacht voor optimalisaties.

		Op basis van een inventarisatie van de informatiebehoefte zal een plan van aanpak worden opgesteld waarin prioriteiten toegekend worden.	Vorbereidingen in 2024 gestart.
		Investeren in flexibele schil van externen om snel tijdelijk op te kunnen schalen.	Betaalde en onbetaalde flexibele schil groeit.

Jaarrekening

Balans per 31 dec 2024 Stichting Het Zeeuwse Landschap
(x € 1.000) na resultaatbestemming

	toel.	31-12-2024	31-12-2023
<u>ACTIVA</u>			
Materiële vaste activa	1		
Benodigd voor de bedrijfsvoering		361	390
Direct aangewend in het kader van de doelstelling		11.089	10.724
Activa in ontwikkeling		-	-
		<u>11.450</u>	<u>11.114</u>
Effecten	2	62	1.023
Voorraden			
Voor direct en volledig gebruik in het kader van de doelstelling	3	<u>8</u>	<u>8</u>
Vorderingen op korte termijn	4	5.212	3.808
Liquide middelen	5	<u>4.184</u>	<u>6.947</u>
Totaal activa		<u>20.916</u>	<u>22.900</u>
<u>PASSIVA</u>			
Reserves en fondsen			
<u>Reserves:</u>	6		
Reserve verwervingen		929	4.394
Continuïteitsreserve		1.928	3.883
Bestemmingsreserve beheer		268	318
Bestemmingsreserve afschrijvingen		<u>3.662</u>	<u>2.912</u>
		6.787	11.507
<u>Fondsen:</u>	7		
Bestemmingsfonds Nationale Postcode Loterij		2.207	2.330
Bestemmingsfonds Landbouwgrond		3.534	3.534
Bestemmingsfonds Het Zeeuwse Natuurfonds		<u>45</u>	<u>-</u>
		5.786	5.864
Totaal reserves en fondsen		12.573	17.371
Voorzieningen	8		
Jubileumvoorziening		37	35
Onderhoudsvoorziening		<u>419</u>	<u>446</u>
		456	481
Schulden op lange termijn	9	3.026	1.194
Schulden op korte termijn			
Schulden	10a	1.917	1.871
Vooruitontvangen bedragen	10b	<u>2.943</u>	<u>1.983</u>
		4.861	3.854
Totaal passiva		<u>20.916</u>	<u>22.900</u>

Staat van baten en lasten over 2024 Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

	toel.	<u>2024</u>	<u>begr 2024</u>	<u>2023</u>
Baten				
Baten van particulieren	11	347	410	560
Baten van bedrijven	12	159	50	59
Baten van loterijorganisaties	13	938	938	938
Baten van subsidies van overheden	14	<u>7.095</u>	<u>4.932</u>	<u>4.632</u>
Som van de geworven baten		8.539	6.330	6.189
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	15	<u>776</u>	<u>601</u>	<u>750</u>
		776	601	750
Totaal baten		<u>9.315</u>	<u>6.931</u>	<u>6.939</u>

Staat van baten en lasten over 2024 Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

	toel.	2024	begr 2024	2023
Lasten				
Besteed aan doelstellingen				
Aankoop en beheer natuurterreinen	16	8.681	5.069	5.283
Voorlichting en educatie	16	<u>866</u>	<u>978</u>	<u>706</u>
		9.547	6.047	5.989
Wervingskosten:				
Kosten eigen fondsenwerving	16	75	62	67
Beheer en administratie				
	16	<u>4.610</u>	<u>1.334</u>	<u>1.012</u>
Totaal lasten				
	16	<u>14.232</u>	<u>7.443</u>	<u>7.068</u>
Saldo voor financiële baten en lasten		-4.917	-513	-129
Saldo financiële baten en lasten	17	119	-4	108
Saldo van baten en lasten				
		<u>-4.798</u>	<u>-517</u>	<u>-21</u>

Het resultaat is als volgt bestemd

Continuïteitsreserve	-1.955	-346	59
Reserve verwervingen	-3.465	-	194
Bestemmingsreserve beheer	-50	-50	-50
Bestemmingsreserve afschrijvingen	750	-121	217
Bestemmingsfonds Het Zeeuwse Natuurfonds	45	-	-
Bestemmingsfonds Nationale Postcode Loterij	-122	-	-441
	<u>-4.798</u>	<u>-517</u>	<u>-21</u>

Grondslagen van balanswaardering en resultaatbepaling

ALGEMEEN

Richtlijnen/keurmerken

De jaarrekening 2024 is ingericht volgens de Richtlijn 650 Fondsenwervende Organisaties. De richtlijn vormt een essentieel onderdeel van de beoordelingen die worden verricht door het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) in het kader van het CBF-Keurmerk.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste stelselwijzigingen zoals opgenomen in de desbetreffende paragrafen.

Stelselwijziging

In de jaarrekening 2024 heeft een stelselwijziging plaats gevonden met ingang van 1 januari 2023. Voor de periode 2023 tot met 2028 heeft Het Zeeuwse Landschap een overheidssubsidie beschikt gekregen. Deze subsidie wordt in 6 gelijke bedragen per jaar uitbetaald. In 2023 is het ontvangen bedrag als bate verantwoord. Uit de opbouw van de subsidie blijkt echter dat er rekening wordt gehouden met indexatie correctie voor de periode van 6 jaar. In het kader van het matchingprincipe tussen de baten en de lasten moet met de indexatie correctie rekening worden gehouden. Dat betekent dat in de eerste jaren van de 6-jarlijkse periode de bedragen die ontvangen worden, hoger zijn dan dat als bate toegerekend wordt en wat daarna omslaat naar dat de bate hoger moet zijn dan het ontvangen bedrag.

In de jaarrekening 2024 heeft deze stelselwijziging effect op de vergelijkende cijfers 2023 en komt tot uitdrukking in de volgende jaarrekeningposten:

Balans

Eigen vermogen

De stelselwijziging heeft een financieel effect op de continuïteitsreserve wat nader wordt toegelicht bij de reserves onderdeel van het eigen vermogen.

Schulden

(x € 1.000)

Stand per 31-12-2023	gerapporteerd	1.533
Correctie - stelselwijziging	gecorrigeerd	338
Stand per 31-12-2023	gecorrigeerd	1.871

Door in de vergelijkende cijfers rekening de inflatiecorrectie op de betreffende overheidssubsidie te corrigeren, ontstaat de situatie dat in 2023 meer subsidie ontvangen is dan toegerekend kan worden en is daarmee vooruitontvangen per 31 december 2023 wat onder de Schulden op kort termijn tot uitdrukking komt.

Staat van baten en lasten

Baten van subsidies van overheden

(x € 1.000)

Stand per 31-12-2023	gerapporteerd	4.970
Correctie - stelselwijziging	gecorrigeerd	-338
Stand per 31-12-2023	gecorrigeerd	4.632

Grondslagen van balanswaardering en resultaatbepaling

De inflatiecorrectie voor de ontvangen subsidie in 2023 bedraagt derhalve € 338k en wordt daarmee, in tegenstelling tot in de jaarrekening 2023, in mindering gebracht op de baten.

De presentatiewijziging heeft betrekking op bijdragen van derden of vergoeding voor werkzaamheden in de jaarrekening 2023 verantwoord waren onder Baten van subsidies van overheden en welke in de jaarrekening 2023 verantwoord worden onder Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten.

Afrondingen

Over het algemeen zijn de getallen in deze jaarrekening afgerond in duizenden euro's. Hierdoor kunnen er verschillen ontstaan met de totaalstelling als de afzonderlijke al afgeronde getallen worden opgeteld.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de directie zich over verschillende zaken een oordeel vormt en schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Als het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's.

GRONDSLAGEN VOOR BALANSWAARDERING

Algemeen

De waardering van activa en passiva vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Bedrijfsvoering

■ Kantoorpand

Het kantoorpand in Wilhelminadorp is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen.

■ Machines en dienstauto's

De machines en dienstauto's zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen.

■ Inventaris

De inventaris bestaat uit kantoormeubilair en computerapparatuur. De inventaris is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen.

De afschrijvingen worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. De afschrijvingspercentages zijn vastgesteld aan de hand van de verwachte economische levensduur van de bedrijfsmiddelen.

Direct in gebruik voor de doelstelling

■ Terreinen

In de jaarrekening wordt het bezit aan natuurterreinen niet gewaardeerd omdat de onroerende bezittingen duurzaam aan het economisch proces zijn onttrokken en omdat het beleid is de natuurgronden niet te vervreemden.

De aangekochte terreinen met beoogd gebruik 'natuur' worden in afwachting van afwaardering worden tegen verkrijgingsprijs gewaardeerd. Er wordt niet op afgeschreven.

Grondslagen van balanswaardering en resultaatbepaling

■ Landbouwgronden

De landbouwgronden worden gewaardeerd tegen historische kostprijs of lagere marktwaarde. Er wordt niet op afgeschreven. Deze gronden worden verpacht en genereren daarmee pachtbaten.

■ Gebouwen

De gebouwen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen. De afschrijvingen worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs. Hieronder zijn ook twee appartementen opgenomen die in het bezit zijn Het Zeeuwse Landschap die via een intermediair worden verhuurd aan particulieren. Voor de kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen onder de overige voorzieningen aan de passiefzijde van de balans.

■ Machines en dienstvoertuigen

De machines en dienstvoertuigen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen.

■ Inventaris

De inventaris bestaat uit kantoormeubilair en computerapparatuur. De inventaris is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen.

De afschrijvingen worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. De afschrijvingspercentages zijn vastgesteld aan de hand van de verwachte economische levensduur van de bedrijfsmiddelen.

Afschrijvingspercentages:

Kantoorpand: 3,03%

Machines en dienstvoertuigen: 10-25%

Inventaris: 10-33,33%

Gebouwen: 2,5-10%

Effecten

De effectenportefeuille bestaat uit aandelen, obligaties, alternatieve beleggingen en liquide middelen. De ter beurze genoteerde aandelen, obligaties en alternatieve beleggingen behoren tot een handelsportefeuille en worden gewaardeerd op de beurswaarde per balansdatum, waarbij zowel ongerealiseerde als gerealiseerde waardeveranderingen direct in de staat van baten en lasten worden verantwoord.

Vorraden

De voorraden in het kader van de doelstelling bestaan uit artikelen die voor de verkoop zijn bestemd. De voorraden zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of vervaardigingswaarde.

Vorderingen

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor eventuele oninbaarheid van vorderingen wordt een voorziening getroffen op basis van individuele beoordeling. In 2024 is er geen voorziening voor oninbaarheid van vorderingen (waaronder debiteuren) opgenomen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Reserves en fondsen

De bestemmingsreserves zien toe op het deel van het eigen vermogen dat wordt afgezonderd omdat daaraan een beperkte bestedingsmogelijkheid is gegeven.

Het bestemmingsfonds ziet toe op het deel van het vermogen dat wordt afgezonderd omdat daaraan door derden een beperkte bestedingsmogelijkheid is gegeven.

Voorzieningen

Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans, leeftijd en een disconteringsvoet van 4%.

Grondslagen van balanswaardering en resultaatbepaling

Onderhoudsvoorziening

De voorziening ter gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud van bebouwde objecten wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks van jaren. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

Langlopende schulden

Dit betreft de schulden die een looptijd hebben van langer dan één jaar. Deze post bevat fondsen van derden in de beheer- en onderhoudskosten van onderdelen in onze terreinen welke niet vallen onder de reguliere subsidieregeling maar wel als kwalitatieve verplichting zijn opgelegd. Deze fondsen vallen jaarlijks vrij ter dekking van de lasten van het beheer- en onderhoud. Daarnaast zijn hieronder opgenomen andere langlopende schulden met een looptijd langer dan één jaar

Kortlopende schulden

Schulden met een looptijd van korter dan 1 jaar worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Algemeen

Baten en lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor al vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden verantwoord in het jaar waarin de prestaties zijn verricht en afgerond. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn. Baten en lasten van activiteiten, welke per balansdatum nog niet zijn afgerond, worden verantwoord als respectievelijk vooruit ontvangen en vooruitbetaald.

Baten van particulieren

Baten uit erfstellingen en legaten worden verantwoord in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Donateursinkomsten en periodieke schenkingen worden verantwoord in de periode waar ze betrekking op hebben. Donaties en giften worden verantwoord op het moment dat de gelden zijn ontvangen.

Baten van bedrijven

Baten van bedrijven worden verantwoord in het boekjaar waar ze betrekking op hebben.

Baten van loterijorganisaties

Baten van loterijorganisaties worden verantwoord in het boekjaar waarin de bate definitief is toegezegd.

Baten van subsidies van overheden

Subsidiebaten voor verwervingen en projecten en de daarmee samenhangende lasten worden verantwoord naar rato van de voortgang. De voortgang van het project of de verwerving wordt bepaald aan de hand van de hiervoor gemaakte kosten. Voor projecten waarvoor overheidssubsidie wordt verkregen waaraan een terugbetalingsverplichting is verbonden bij het niet besteden van de subsidie overeenkomstig de subsidievoorwaarden, worden baten verantwoord bij het aangaan van een verplichting tot besteding overeenkomstig de subsidievoorwaarden.

Overheidssubsidies voor de exploitatie worden verantwoord in het jaar van toekenning, rekening houdend met de inflatiecorrectie die voor toekomstige jaren ontvangen wordt dan wel die in voorgaande jaren voor het betreffende jaar ontvangen is.

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten worden verantwoord in het boekjaar, waarin de levering plaatsvindt en/of de dienst is verricht.

Overige baten

Overige baten worden verantwoord in het boekjaar, waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld en in de overige baten is ook inbegrepen de mutatie onderhanden projecten.

Grondslagen van balanswaardering en resultaatbepaling

Lasten

De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenen

Het Zeeuwse Landschap heeft haar pensioenen ondergebracht bij Stichting BPL-Pensioenen (BPL). Deze regeling wordt onder het Nederlandse pensioenstelsel gefinancierd door afdrachten aan het Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw. Deelname aan het BPL is verplicht gesteld in de Raam-CAO Bos en Natuur waaronder de Het Zeeuwse Landschap valt.

De opbouw van de pensioenaanspraken wordt steeds in het betreffende kalenderjaar afgefinancierd door middel van (tenminste) kostendeekkende premiebetalingen.

De pensioenregeling is een middelloonregeling met – voor zowel actieve als inactieve deelnemers (slapers en gepensioneerden) - voorwaardelijke toeslagverlening. De toeslagverlening is afhankelijk van het beleggingsrendement.

De jaarlijkse opbouw van de pensioenaanspraken in 2024 was 1,788% van het pensioengevend salaris dat is gebaseerd op het brutoloon minus een franchise (ad € 15.816). Het pensioengevend salaris is gemaximeerd op € 71.628. De jaarlijkse premie die voor rekening komt van de werkgever bedraagt 19,09% van het pensioengevend salaris. De hoogte van de premie wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het pensioenfonds op basis van de dekkingsgraad en verwachte rendementen.

Voor werknemers met een pensioengevend salaris boven het maximum van € 71.628 is de excedent regeling van het BPL van toepassing (tot maximaal € 137.800).

De dekkingsgraad was 115,2% per 31 december 2024 (114,4% per 31 december 2023). Omdat deze boven de 104,3% ligt is het niet nodig om de pensioenen te verlagen. De premie en het opbouwpercentage blijven in 2025 gelijk op 1,788 %.

De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens “verplichting aan pensioenuitvoerder benadering”. In deze benadering wordt aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als een last in de staat van baten en lasten verantwoord. Ultimo 2024 zijn er evenals in 2023 geen verplichtingen waarvoor een pensioenvoorziening is opgenomen.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn berekend door middel van vaste percentages van de aanschafwaarde, op basis van de verwachte economische levensduur. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van de vaste activa zijn begrepen onder de post overige baten.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en -kosten van uitgegeven en ontvangen leningen en tegoeden.

Toelichting op de balans Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

1) Materiële vaste activa

2024 x 1000 €

	benodigd voor bedrijfsvoering		aangewend in het kader van de doelstelling				totaal
	kantoorpand	machines/inventaris	terreinen/beh. object.	landbouwgrond	gebouwen	mach. en inv.	
Cumulatieve aanschaffingswaarde 1 januari 2024	436	505	1.073	5.581	4.191	1.150	12.936
Cumulatieve afschrijvingen 1 januari 2024	-216	-335	-	-	-609	-662	-1.822
Boekwaarde 1 januari 2024	220	170	1.073	5.581	3.582	488	11.114
Investeringen	-	27	569	-	701	435	1.732
Desinvesteringen aanschaffingswaarde	-	-	-	-	-	-	-
Desinvesteringen cumulatieve afschrijvingen	-	-	-	-	-	-	-
Vermindering (i.v.m. ontvangen subsidies)	-	-	-1.294	-	-	-	-1.294
Overboeking	-	-	280	-	-	-	280
Afschrijvingen 2024	-13	-43	-	-	-166	-161	-383
Boekwaarde 31 december 2024	207	154	629	5.581	4.117	762	11.450
Cumulatieve aanschaffingswaarde 31 december 2024	436	532	629	5.581	4.892	1.585	13.654
Cumulatieve afschrijvingen 31 december 2024	-229	-377	-	-	-775	-823	-2.205
Boekwaarde 31 december 2024	207	154	629	5.581	4.117	762	11.450

In 2024 heeft Het Zeeuwse Landschap 3 percelen grond verworven, samen 6,85 hectare groot. Hiervoor is inclusief kosten een bedrag van € 569k betaald.

In 2024 is voor diverse percelen subsidie aangevraagd als tegemoetkoming in de afwaardering van de grond, van landbouwwaarde naar natuurwaarde. Vanaf het moment dat de subsidiebeschikking toegekend is, wordt de aankoop prijs van de grond via de resultaatbestemming ten laste gebracht van de Reserve verwervingen en de wordt de toegekende subsidie toegevoegd aan dezelfde reserve. De afwaardering heeft in 2024 plaatsgevonden. In totaal is in 2024 € 1.204k ontvangen als tegemoetkoming in de afwaardering van de grond. Om de initiële aanschafwaarden terug te brengen naar nihil is € 89k onttrokken aan de reserve verwervingen, wat leidt tot een totale vermindering van € 1.294k.

	31-12-24	31-12-23
Aandelen	-	205
Obligaties	-	739
Effecten beheerrekening	-	15
Overig	<u>62</u>	<u>64</u>
	<u>62</u>	<u>1.023</u>

De verkrijgingswaarde van de effecten per 31 december 2024 bedroeg circa € 61k. In 2024 is besloten de bestaande effectenportefeuille te verkopen. Eind 2024 is de verkoop in werking gezet; de laatste financiële afwikkeling van deze verkopen heeft in 2025 plaatsgevonden.

Toelichting op de balans Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

	<u>31-12-24</u>	<u>31-12-23</u>
--	-----------------	-----------------

Vorraden

3) Direct aangewend in het kader van de doelstelling:

Winkelvoorraad bezoekerscentrum Saeftinghe en voorraad boeken	<u>8</u>	<u>8</u>
---	----------	----------

4) Vorderingen op korte termijn

Beheersubsidies	3.340	3.340
Onderhanden projecten	142	45
Debiteuren en vooruitbetaald	1.574	286
Diversen	<u>156</u>	<u>137</u>
	<u>5.212</u>	<u>3.808</u>

Alle opgenomen vorderingen hebben een looptijd van <1 jaar.

5) Liquide middelen

Rekening courant saldi	505	2.313
Kassen	-	2
Spaarrekeningen	<u>3.679</u>	<u>4.632</u>
	<u>4.184</u>	<u>6.947</u>

Reserves en fondsen

	31-12-2024	voorgestelde toevoeging	voorgestelde onttrekking	31-12-2023
--	------------	----------------------------	-----------------------------	------------

6) Reserves

Reserve verwervingen	929	115	-3.580	4.394
Continuïteitsreserve	1.928	1.588	-3.543	3.883
Bestemmingsreserve beheer	268	0	-50	318
Bestemmingsreserve afschrijvingen	<u>3.662</u>	<u>921</u>	<u>-171</u>	<u>2.912</u>
	<u>6.787</u>	<u>2.624</u>	<u>-7.344</u>	<u>11.507</u>

Reserve verwervingen.

De middelen in deze reserve zijn bedoeld voor incidentele grote aankopen die niet worden gesubsidieerd. De toevoegingen aan de reserve verwervingen in 2024 bestaat uit een verkregen gift ad € 100k van het Cultuurfonds en een anonieme gift van € 15k (beide als bijdrage in de aankoop van de Hedwigepolder). Er zijn onttrekkingen gedaan voor de aankoop van de Hedwigepolder (€ 1.235), de hieraan verbonden kosten (€ 55k), de aankoop van onroerend goed (pand € 701k) en -per saldo- een onttrekking uit de reserve van € 89k voor afwaardering landbouwgrond naar natuur. Tevens is in de resultaatbestemming een bedrag van € 1.500k herbestemd; dit bedrag is aan de reserve verwervingen onttrokken en toegevoegd aan de continuïteitsreserve.

Toelichting op de balans Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

Continuïteitsreserve

De mutatie van de continuïteitsreserve (resultaatverdeling 2024) bedraagt € 1.955 (onttrekking). Begroot was een onttrekking aan de continuïteitsreserve van € 345k. Daarmee een verschil van € 1.610 nadelig.

De mutatie bestaat uit een onttrekking van € 3.543k (buitengewone lasten), een toevoeging van € 1.500k vanuit de reserve verwervingen (herbestemming) en een toevoeging van € 88k zijnde het saldo van de resultaatbestemming. De gewenste of benodigde omvang van de continuïteitsreserve is nog niet gekwantificeerd. Risicomanagement zal een toenemende aandacht krijgen en als onderdeel daarvan zal ook aandacht zijn voor de omvang van deze reserve.

Stelselwijziging continuïteitsreserve

(x € 1.000)

Stand per 31-12-2022	gerapporteerd	3.825
Resultaat 2023	gecorrigeerd	59
Stand per 31-12-2023	gecorrigeerd	3.883
Resultaat 2024		-1.955
Stand per 31-12-2024		1.928

Het toepassen van de inflatiecorrectie op de ontvangen en verantwoorde overheidssubsidie in 2023 heeft dit een effect op het resultaat van € 338k. Daarmee is het gerapporteerde resultaat 2023 ad € 397k gecorrigeerd naar € 59k. De inflatiecorrectie is opgenomen onder de Schulden.

Bestemmingsreserve beheer

De bestemmingsreserve beheer is bedoeld om incidentele fluctuaties in jaarlijkse beheervergoedingen op te vangen. Vanaf 2020 valt jaarlijks een bedrag van ad € 50k vrij op basis van het meerjarenbeleidsplan.

Bestemmingsreserve afschrijvingen

Aan de bestemmingsreserve afschrijvingen zijn in 2024 de investeringen toegevoegd ad. € 921k. De bestemmingsreserve wordt gevoed met bijdragen van derden in investeringen. De bestemmingsreserve valt evenredig vrij met de afschrijvingen op de activa. In 2024 wordt € 171k aan de reserve onttrokken ter dekking van afschrijvingslasten.

	<u>31-12-24</u>	voorgestelde	<u>31-12-23</u>
7) Fondsen		res. bestemming	
Bestemmingsfonds Nationale Postcode Loterij	2.207	-123	2.330
Bestemmingsfonds Landbouwgrond	3.534	-	3.534
Bestemmingsfonds Het Zeeuwse Natuurfonds	<u>45</u>	<u>45</u>	<u>-</u>
	<u>5.786</u>	<u>-78</u>	<u>5.864</u>

Bestemmingsfonds Nationale Postcode Loterij

Het saldo van het bestemmingsfonds Nationale Postcode Loterij bestaat uit de in de loop der jaren uit de Nationale Postcode Loterij bestemde projectgelden die op balansdatum nog niet zijn besteed. Gelden uit dit fonds kunnen alleen worden besteed aan Postcode Loterij-projecten.

In 2024 heeft Het Zeeuwse Landschap opnieuw € 937.500 ontvangen van de Nationale Postcode Loterij. Voor een overzicht van de bestedingen in 2024 kan worden verwezen naar bijlage 6. Als onderdeel van het saldo per 31 december 2024 is € 1.754k opgenomen voor de realisatie en renovatie van bouwwerken en recreatieve voorzieningen in 2025 en daaropvolgende jaren.

Toelichting op de balans Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

Bestemmingsfonds Landbouwgrond

Het saldo van het bestemmingsfonds Landbouwgrond bestaat uit in het verleden ontvangen middelen van de Nationale Postcode Loterij (droomfonds) waarmee landbouwgronden zijn aangekocht. Deze middelen hebben daarmee een beklemmend karakter en zijn niet vrij besteedbaar.

Bestemmingsfonds Het Zeeuwse Natuurfonds

In 2024 is het Zeeuwse Natuurfonds opgericht. Particulieren en bedrijven kunnen een donatie doen, welke aan dit fonds wordt toegevoegd. Dankzij donaties in dit fonds kan HZL grond(en) aankopen en inrichten als natuur om deze voor altijd veilig te stellen.

8) Voorzieningen

	<u>31-12-24</u>	dotatie	aanwending	<u>31-12-23</u>
Jubilea	37	2	-	35
Onderhoudsvoorziening	<u>419</u>	<u>85</u>	<u>112</u>	<u>446</u>
	<u>456</u>	<u>89</u>	<u>112</u>	<u>481</u>

De **onderhoudsvoorziening** is gebaseerd op een geactualiseerd MeerJarenOnderhoudPlan (MJOP) waarin alle bebouwde objecten die in bezit zijn van Het Zeeuwse Landschap zijn opgenomen. Per object is de staat van onderhoud in beeld gebracht en is bepaald wat de onderhoudsinspanningen zijn. Het MJOP omvat een periode de periode van 2024-2033. De voorziening heeft tot doel het egaliseren van de kosten voor groot onderhoud.

9) Schulden op lange termijn

	<u>31-12-24</u>	<u>31-12-23</u>
Fonds beheer Waterdunen	1.259	1.194
Fonds beheer Baanspolder	118	-
Langlopende schuld Stichting OPN	<u>1.650</u>	-
	<u>3.026</u>	<u>1.194</u>

	<u>31-12-24</u>	dotatie	aanw./ mut kortl schuld	<u>31-12-23</u>
Fonds beheer Waterdunen	<u>1.258</u>	<u>83</u>	<u>18</u>	<u>1.194</u>

Het Zeeuwse Landschap is in 2022 eigenaar geworden van het natuurgebied Waterdunen. In de akte van levering zijn specifieke kwalitatieve verplichtingen opgenomen voor de instandhouding van Waterdunen. Hiervoor heeft Het Zeeuwse Landschap een eenmalige vergoeding ontvangen ad € 1.241k voor die onderdelen in het gebied waarvoor geen bijdrage vanuit reguliere beheersubsidie beschikbaar wordt gesteld, voor een periode van 10 jaar vanaf het moment van de grondoverdracht. Jaarlijks zal Het Zeeuwse Landschap over het verloop en de ontwikkeling in het beheer rapporteren. Na een periode van tien jaar wordt een eindverantwoording opgesteld met een mogelijke terugbetalingsverplichting als blijkt dat het beheer minder heeft gekost dan eerder gedacht. In 2024 is voor het onderhoud van het recreatieve deel van Waterdunen eveneens een bijdrage ontvangen; hiervan is € 83k gereserveerd voor toekomstig beheer.

Het kortlopende gedeelte van de schuld bedraagt € 75k.

Toelichting op de balans Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

Fonds beheer Baanstpolder

Ten behoeve van het beheer en onderhoud van onderdelen van het recreatienatuurgebied Baanstpolder is vanuit de gemeente Sluis een bijdrage ontvangen van € 124k voor onderhoud en beheer voor een periode van 20 jaar. Gedurende die 20 jaar valt jaarlijks een 20^e deel van deze bijdrage vrij ten gunste van de exploitatie.

Langlopende schuld St. OPN

In 2008 is een klacht ingediend bij de Europese Commissie door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters (VGG) over de PNB-regeling. In 2024 is een schikking getroffen door betrokken partijen. Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen zullen in het kader van deze schikking circa € 77 miljoen storten in een door de VGG opgericht fonds; Stichting OPN (Ondersteuning Particulier Natuurbeheer). Met de middelen in het fonds zal het particuliere natuurbeheer in Nederland een extra impuls krijgen.

In het boekjaar 2024 is reeds € 40 miljoen gestort. Per 31 december 2024 is derhalve nog € 37 miljoen te betalen. De tweede betaling ad € 37 miljoen wordt voorafgaand aan de betaling geïndexeerd, tegen peildatum 1 januari 2023. Indexering vindt plaats op grond van het CBS-indexcijfer ' CPI alle huishoudens. De jaarlijkse indexering wordt jaarlijks als rentelast verwerkt in het resultaat van het betreffende jaar en tegelijkertijd jaarlijks toegevoegd aan de schuld op lange termijn. De tweede betaling ad € 37 miljoen moet uiterlijk 1 januari 2032 door de TBO's worden voldaan. De maximaal verschuldigde indexering bedraagt 3,5% per jaar.

Per 31 december 2024 bedraagt de maximale restant looptijd 7 jaar. De totale impact van de indexering is derhalve maximaal 7 jaren indexering. De TBO's hebben een recht van vervroegde betaling van (een deel) van de verschuldigde bedragen in dit kader.

Het Zeeuwse Landschap heeft de 2^e betaling nog niet voldaan en daarmee is er per 31 december 2024 een schuld opgenomen van € 1.650k inclusief indexering 2023 en 2024.

10a) Schulden op korte termijn

	<u>31-12-24</u>	<u>31-12-23</u>
Belastingen en sociale lasten	191	164
Pensioenpremies	4	45
Crediteuren	411	585
Personeelskosten	475	407
Vooruitgefactureerd	17	27
Vooruitontvangen subsidies SNL	549	338
Diversen	<u>271</u>	<u>305</u>
	<u>1.917</u>	<u>1.871</u>

10b) Vooruitontvangen bedragen

Dit betreft reserveringen voor nog uit te voeren projecten en ontvangen subsidies voor onderhanden projecten.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Erfpacht ondergrond werkschuur Poelbos

De stichting heeft in 1990 de werkschuur van Staatsbosbeheer in het Poelbos overgenomen.

Voor de ondergrond van deze werkschuur is een erfpachtsovereenkomst van 40 jaar gesloten. De canon van deze erfpacht bedraagt € 808 per jaar en wordt iedere 3 jaar geïndexeerd.

Huurovereenkomst kopieer/print apparatuur

In november 2021 is voor de kopieer/print apparatuur op alle locaties een huurcontract afgesloten voor een periode van 6 jaar ingaande op 1 januari 2022. De jaarlijkse huur bedraagt € 2.585 en kan jaarlijks worden geïndexeerd.

Afgegeven garantie

Het Zeeuwse Landschap heeft ten behoeve van Stichting Terra Maris een bankgarantie afgegeven aan de Stichting Buitenplaats Westhove, ten behoeve van een borg/huurverplichting, voor een bedrag van € 72.000.

Raamovereenkomst met Terra Maris

Op basis van een raamovereenkomst is Het Zeeuwse Landschap een verplichting aangegaan om voor de kalenderjaren 2023 en 2024 € 62k per jaar bij te dragen aan Stichting Terra Maris. Met ingang van 2025 is een nieuwe overeenkomst aangegaan voor de jaren 2025 t/m 2028. Voor het jaar 2025 is de bijdrage € 62k, de jaren daarna € 25k. Vanaf 2027 zal de bijdrage geïndexeerd worden.

Rechten

Erfpacht appartement Hoeve van der Meulen

Op een in 2010 door Het Zeeuwse Landschap verkochte woning, de woonschuur van Hoeve van der Meulen, is een eeuwigdurend erfpachtrecht gevestigd. Met de terugkoop van deze woning per maart 2024 is de erfpacht vervallen.

Verhuur ruimten

De woonruimte op 'Landgoed Landlust' is voor onbepaalde tijd verhuurd voor € 1.647 per maand en zal jaarlijks per 1 juli worden geïndexeerd. Het complex 'Kruisdijkshans' is voor onbepaalde tijd verhuurd voor € 1.048 per maand en zal jaarlijks per 1 juli worden geïndexeerd. Het 'koetshuis' op 'Landgoed Landlust' is per 1 april 2022 verhuurd als bedrijfsruimte voor een periode van 2 jaar voor een bedrag € 2.315 per maand met een jaarlijkse indexatie per 1 juli. De woonruimte bij Hoeve van der Meulen is voor 2 jaar verhuurd voor een bedrag van € 1.585 per jaar en zal jaarlijks worden geïndexeerd. De woonruimte op het terrein van de Eendenkooi is voor onbepaalde tijd verhuurd voor € 630 per maand en zal jaarlijks per 1 juli worden geïndexeerd. De woonruimte op terrein Oranjezon is verhuurd voor 2 jaar á € 544 per maand.

Grond in eigendom

Het Zeeuwse Landschap beheert een totaal van 10.492 ha (voornamelijk natuur) grond. Hiervan heeft Het Zeeuwse Landschap 3.730 ha in eigendom; deze gronden zijn niet op de balans opgenomen.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Voorwaardelijke vordering

De Provincie Zeeland heeft in 2023 voor de jaren 2023 tot en met 2028 een subsidiebeschikking afgegeven van € 20.038.215. In deze periode ontvangt Het Zeeuwse Landschap per jaar de subsidie voor een bedrag van € 3.339.702. Per 31 december 2024 is er sprake van een voorwaardelijke vordering van € 13.358.810.

Jaarlijkse bijdrage Nationale Postcode Loterij

De Nationale Postcode Loterij en de LandschappenNL zijn voor de periode van 2021 tot en met 2025 overeengekomen dat de LandschappenNL partner is van de Nationale Postcode Loterij. De bijdrage wordt verdeeld en besteed door de aangesloten landschappen. Het Zeeuwse Landschap zal de bijdrage over 2024 ad € 937.500 ontvangen en besteden in 2025.

Schikking klachtprocedure staatssteun

In voorgaande jaren vermeldden wij in ons jaarverslag een risico naar aanleiding van een klacht ingediend bij de Europese Commissie door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters (VGG) over de PNB-regeling. Van 1993 tot en met 2011 bestond deze subsidieregeling waarmee alleen natuurbeschermingsorganisaties Natuurmonumenten en de 12 Provinciale Landschappen grond konden verwerven met het oog op natuurbehoud. Particuliere grondbezitters, verenigd in de VGG, vonden het onterecht dat zij geen gelijke aanspraak hadden op die aankoopsubsidie die zij beschouwen als ongeoorloofde staatssteun. Na jarenlange discussies met het ministerie van LNV en de betreffende natuurbeschermingsorganisaties dienden zij in 2008 een klacht in bij de Europese Commissie. In 2012 werd de subsidieregeling beëindigd. Door de Europese Commissie is een onderzoek ingesteld naar de rechtmatigheid van uitgekeerde aankoopsubsidies.

Natuurmonumenten en de 12 Provinciale Landschappen zagen een eventuele nieuwe formele beoordeling door de Europese Commissie met vertrouwen tegemoet. Mocht de Europese Commissie echter na herbeoordeling toch tot de conclusie komen dat sprake zou zijn van (on)verenigbare staatssteun, dan zou de Staat gedwongen kunnen zijn (een deel van) de ontvangen steun en/of de rente daarover terug te vorderen van de natuurbeschermingsorganisaties, hetgeen materiële gevolgen kan hebben voor de financiële positie van de natuurbeschermingsorganisaties.

Deze onzekerheid over de uitkomst van het onderzoek door de Europese Commissie zijn ten einde gekomen nu betrokkenen in 2024 een schikking hebben getroffen. Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen zullen in het kader van deze schikking circa € 77 miljoen storten in een door de VGG op te richten fonds. Met de middelen in het fonds zal het particuliere natuurbeheer in Nederland een extra impuls krijgen. De VGG heeft de klacht ingetrokken en de Europese commissie heeft het dossier in november gesloten.

De particuliere grondbezitters en natuurbeschermingsorganisaties staan nu weer schouder aan schouder in plaats van tegenover elkaar. Dat is goed nieuws voor alle natuur(liefhebbers) in Nederland.

Onder regie van LVVN-Staatssecretaris Jean Rummenie hebben de Staat (LVVN, Staatsbosbeheer en Rijksvastgoedbedrijf), TBO's en VGG tevens een convenant ondertekend, waarin duidelijke afspraken staan over het verkoopproces van gronden met de eindbestemming natuur door overheden. Dit convenant sluit aan op Didamarrest 1 en 2 en voorkomt juridische procedures in de toekomst.

Het voortslepen van de klachtprocedure bracht onzekerheid en hoge kosten met zich mee. We werken juist graag samen met particuliere grondbezitters om de natuur te beschermen en te versterken en om belangrijke maatschappelijke uitdagingen in het buitengebied aan te gaan. Juist in deze tijd, waarin alle handen nodig zijn voor de natuur.

Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen richten zich niet alleen op de natuur in de eigen terreinen maar maken zich ook sterk voor de natuurkwaliteit daarbuiten. Het door de VGG op te richten fonds draagt bij aan deze missie.

In de jaarrekening is de cijfermatige verwerking opgenomen van de storting in het genoemde fonds.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Terugvorderbaarheid van een (deel) van de kwijtingsbetaling en hiermee samenhangend pandrecht

Mochten de TBO's onverhoopt in de toekomst toch nog subsidies en/of rente daarover moeten terugbetalen, dan kunnen zij onder bepaalde omstandigheden aanspraak maken op terugbetaling van (een deel van) het door de TBO's aan het Fonds betaalde bedrag. Voor die situatie heeft het Fonds zekerheid gesteld aan de TBO's in de vorm van de toekomstige vestiging van een pandrecht ten behoeve van de TBO's voor maximaal € 37 miljoen plus de indexering op grond van het CBS-indexcijfer 'CIP alle huishoudens', reeks 2015=100. Er geldt een maximale indexering van 3,5% per jaar.

Toelichting op de staat van baten en lasten Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

11) Baten van particulieren

	<u>2024</u>	<u>begr</u> <u>2024</u>	<u>2023</u>
Donaties	277	310	263
Nalatenschappen	31	50	275
Giften	<u>39</u>	<u>50</u>	<u>22</u>
	347	410	560

Het Zeeuwse Landschap heeft ultimo 2024 ruim 9.050 donateurs.

12) Baten van bedrijven

	<u>2024</u>	<u>begr</u> <u>2024</u>	<u>2023</u>
Bijdragen, terreinadopties en overige bijdragen	159	50	59

Dit betreffen giften van bedrijven en bedrijven waarmee we in 2024 een adoptie-overeenkomst hebben gesloten en overige inkomsten van bedrijven/organisaties; totale opbrengst € 159k. Van dit bedrag is €100k ontvangen van het Cultuurfonds als bijdrage in de aankoop van de Hedwige.

13) Baten van loterijorganisaties

	<u>2024</u>	<u>begr</u> <u>2024</u>	<u>2023</u>
Nationale Postcode Loterij	938	938	938

Dit betreft de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij. De huidige overeenkomst loopt tot en met 2025.

14) Baten van subsidies van overheden

	<u>2024</u>	<u>begr</u> <u>2024</u>	<u>2023</u>
<i>Beheersubsidies (structureel):</i>			
Natuur- en Landschapsbeheer	3.129	3.340	3.002
Provincie Zeeland	781	785	750
De Zeeuwse Natuur	98	97	93
<i>Aankoopsubsidies</i>	<u>1.204</u>	<u>pm</u>	<u>-</u>
	<u>5.212</u>	<u>4.312</u>	<u>3.845</u>
<i>Incidentele subsidies en projectbijdragen:</i>			
Provincie Zeeland	1.087	445	289
Gemeente Sluis	135	175	96
Overige	<u>661</u>	<u>-</u>	<u>402</u>
	<u>1.883</u>	<u>620</u>	<u>787</u>
Totaal	7.095	4.932	4.632

Toelichting op de staat van baten en lasten Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

De beheersubsidie natuur- en landschapsbeheer is gebaseerd op de Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer (SVNL) en wordt ontvangen via de Provincie Zeeland en wordt beschikt voor een periode van 6 jaar. Daarnaast ontvangt Het Zeeuwse Landschap van de Provincie Zeeland een Integrale kosten subsidie welke telkens voor één jaar wordt verstrekt. De verantwoording over 2024 met betrekking tot de Integrale kosten subsidie is opgenomen in de toelichting op de staat van baten en lasten op pagina 44 en 45 (financieel) en bijlage 7 (inhoudelijk). De Zeeuwse Natuur is het provinciale samenwerkingsverband met betrekking tot natuureducatie waar Het Zeeuwse Landschap onderdeel van uitmaakt.

Omdat vooraf moeilijk een inschatting kan worden gemaakt hoeveel ha natuurgebied kan worden aangekocht en niet zeker is of rijk en/of provincie de aankoopkosten zullen subsidiëren zijn de aankopen van natuurgebieden en ook de aankoopsubsidies in de begroting pro memorie opgenomen en worden als bate verantwoord op het moment dat een subsidiebeschikking ontvangen is.

Projectsubsidies worden ontvangen op basis van aanvragen in relatie tot de primaire doelstellingen van Het Zeeuwse Landschap.

15) Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten

	Begr		
	<u>2024</u>	<u>2024</u>	<u>2023</u>
Werk voor derden	7	-	15
Pachten en rechten	325	325	329
Excursies en entree gebieden	142	125	114
Huuropbrengsten panden	135	110	79
Opbrengst verkopen *)1	1	-	4
Overige opbrengsten	<u>166</u>	<u>41</u>	<u>209</u>
	<u>776</u>	<u>601</u>	<u>750</u>

***)1 Brutomarge producten**

Opbrengst verkopen	3	-	5
Kostprijs verkopen	<u>-2</u>	<u>-</u>	<u>-1</u>
	1	-	4

16) Lastenverdeling

16) Lastenverdeling

	aankoop en beheer terreinen	beheer en administratie	Fondsen werving	voorlichting en educatie	totaal	begroot boekjaar	vorig jaar
Personeelskosten	2.154	558	16	521	3.249	3.984	2.954
Uitgaven uit doelsubsidies	3.495	129	4	87	3.715	813	1.688
Uitbesteed werk	750	-	-	-	750	861	772
Bureau- en algemene kosten	76	3.888	-	80	4.044	514	505
Diverse objectkosten en grondlasten	1.608	-	-	-	1.608	367	372
Afschrijving en rente	359	15	-	9	383	365	323
Huisvestingskosten	239	20	-	12	271	282	253
Publiciteit en communicatie	-	-	55	157	212	258	201
	<u>8.681</u>	<u>4.610</u>	<u>75</u>	<u>866</u>	<u>14.232</u>	<u>7.443</u>	<u>7.068</u>

Toelichting op de staat van baten en lasten Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

De kosten van de eigen organisatie worden (met uitzondering van de kosten van beheer en administratie) zo goed mogelijk toegerekend enerzijds aan de realisering van de doelstellingen en anderzijds aan de werving van baten. Voor de toerekening van personeelskosten aan fondsenwerving zijn de volgende verdeelsleutels gehanteerd:

- 2% van de personeelskosten van het bezoekerscentrum Saeftinghe is toegerekend aan “fondsenwerving”
- Van de afschrijvings- en huisvestingskosten van de hoofdvestiging en van de algemene bureaunkosten
 - is 57% toegerekend aan “aankoop en beheer”
 - 16% aan “voorlichting en educatie”

Het verschil tussen de werkelijke en begrote lasten wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een aantal bijzondere transacties in 2024. De “Bureau- en algemene kosten”, “Diverse objectkosten”, “Uitgaven uit doelsubsidies” en “Personeelskosten”. Van deze personeelskosten is € 523k doorbelast naar ‘Uitgaven doelsubsidies’. Doelsubsidies (en uitgaven), anders dan de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij waren niet begroot. De grote afwijking in de “Bureau- en algemene kosten” is veroorzaakt door een storting door Het Zeeuwse Landschap in een fonds ad. € 3.543k (Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen zullen in het kader van een schikking circa € 77 miljoen storten in een door de VGG op te richten fonds. Met de middelen in het fonds zal het particuliere natuurbeheer in Nederland een extra impuls krijgen). De afwijking op de “Diverse objectkosten” is geheel toe te wijzen aan de kosten van aankoop gronden, welke in 2024 tot natuur zijn omgevormd; in de baten is hiervoor eveneens een bedrag opgenomen van dezelfde orde.

De wervingskosten in verhouding tot geworven baten bedraagt over 2024 5,19% (2023: 4,76%)

De personeelskosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	aankoop en beheer terreinen	beheer en administratie	fondsen werving	voorlichting en educatie	totaal
Lonen en salarissen incl. pensioen- en sociale lasten	2.388	589	16	523	3.517
Overige personeelskosten	39	51	-	32	122
Reis- en verblijfkosten	149	30	-	16	196
Ontvangen ziekengeld	-7	-56	-	-	-63
Doorbelaste personeelskosten	-416	-56	-	-51	-523
	2.154	558	16	521	3.249
 gemiddelde personeelsbezetting	 23,47	 12,55	 0,10	 6,59	 42,71

17 Saldo Financiële baten en lasten

	<u>2024</u>	<u>begr 2024</u>	<u>2023</u>
(On)gerealiseerde koersresultaten	42	-	61
Dividend	4	-	7
Rentebaten	85	20	56
Rentelasten	-	-	-
Kosten vermogensbeheer	-5	-12	-8
Bankkosten	-7	-12	-8
Totaal	<u>119</u>	<u>-4</u>	<u>108</u>

Verantwoording van het directiesalaris

De WNT is van toepassing op Stichting Het Zeeuwse Landschap. Het voor Het Zeeuwse Landschap toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2024 € 233.000, het algemeen bezoldigingsmaximum.

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking

	Gegevens 2024	Gegevens 2023
bedragen x € 1	R.W. van Westrienen	R.W. van Westrienen
Functiegegevens ⁵	Directeur-bestuurder	Directeur-bestuurder
Aanvang ⁶ en einde functieervulling	01-01 t/m 31-12	01-01 t/m 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte) ⁷	1,0	1,0
Dienstbetrekking ⁸	ja	ja
Bezoldiging ⁹		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	121.507	114.746
Beloningen betaalbaar op termijn	N.v.t.	N.v.t.
<i>Subtotaal</i>	<i>121.507</i>	<i>114.746</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum ¹⁰	233.000	223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag ¹¹	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	121.507	114.746
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan ¹²	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling ¹³	N.v.t.	N.v.t.

De totale bezoldiging van de directeur-bestuurder (in loondienst) blijft binnen het in de **Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties** opgenomen jaarmaximum van € 144.154.

Voor een toelichting op het beleid en de uitgangspunten voor de directiebezoldiging verwijzen we naar bijlage 2 van de jaarstukken.

Aan de directeur-bestuurder zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Toezichthoudende topfunctionarissen

De leden van de Raad van Toezicht van Stichting Het Zeeuwse Landschap, zoals opgenomen in bijlage 4, ontvangen alleen een netto vergoeding voor gemaakte onkosten, geen bezoldiging. Er worden hen geen leningen, voorschotten en garanties verstrekt.

Financiële verantwoording Integrale kostensubsidie 2024

Financiële verantwoording Integrale kostensubsidie 2024

	3		4		5		7+8			
	Reguliere aanvraag		Reguliere aanvraag		Reguliere aanvraag		Reguliere aanvraag		Reguliere aanvraag	
	Onderzoek - monitoring natuurwaarden		Evaluatie en rapportage		Beleving natuurgebieden		Projecten en advisering		Totaal provinciaal gesubsidieerde activiteiten	
	begr	expl	begr	expl	begr	expl	begr	expl	begr	expl
Directe personeelskosten	10.900	11.766	80.634	83.511	267.743	276.961	209.336	211.257	568.613	583.496
Indirecte personeelskosten	1.205	1.181	9.067	8.562	37.081	35.233	23.251	21.440	70.604	66.415
Directe overige personeelskosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indirecte overige personeelskosten	4.150	3.658	4.150	3.658	6.225	5.486	6.225	5.486	20.750	18.288
Directe kosten donaties	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Directe afschrijvingskosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indirecte afschrijvingskosten	5.500	5.587	5.500	5.587	8.250	8.381	8.250	8.381	27.500	27.937
Indirecte toevoeging verwervingsfonds	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indirecte bijdrage De12Landschappen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Directe budgetposten	380	440	4.275	4.999	79.498	87.278	8.395	10.387	92.549	103.104
Indirecte bureaunkosten	13.100	12.353	13.100	12.353	19.650	18.529	19.650	18.529	65.500	61.765
Directe algemene kosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indirecte algemene kosten	24.550	28.838	24.550	28.838	36.825	43.256	36.825	43.256	122.750	144.188
Directe huisvestingskosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indirecte huisvestingskosten	9.900	7.540	9.900	7.540	14.850	11.310	14.850	11.310	49.500	37.699
Indirecte rente en beleggingsresultaten	1.900	1.253	1.900	1.253	2.850	1.880	2.850	1.880	9.500	6.267
Indirecte overige lasten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal directe kosten	11.280	12.206	84.909	88.510	347.241	364.240	217.731	221.644	661.162	686.600
Totaal indirecte kosten	60.305	60.409	68.167	67.790	125.731	124.076	111.901	110.283	366.104	362.558
Totaal directe/indirecte kosten	71.585	72.616	153.076	156.300	472.972	488.315	329.632	331.927	1.027.266	1.049.158
Inkomsten	-48.812	-48.481	-104.379	-104.353	-322.507	-326.021	-224.767	-221.609	-700.465	-700.465
Bijdrage HZL aan subsidiabele activiteiten	-22.773	-24.134	-48.698	-51.947	-150.465	-162.294	-104.865	-110.318	-326.801	-348.693
Exploitatiesaldo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

	Reguliere aanvraag		10 Incidentele aanvraag		11 Incidentele aanvraag		Totale aanvraag		6 De Zeeuwse Natuur		H2L		H2L	
	Totaal provinciaal gesubsidieerde activiteiten		Grenspark Groot Saeftinghe		Waterdunen		Gesubsidieerde activiteiten regulier + Incidenteel		Natuureducatie		Overige activiteiten		Totaal conform begroting 2024	Totaal conform jaarrekening 2024
	begr	expl	begr	expl	begr	expl	begr	expl	begr	expl	begr	expl		
Directe personeelskosten	568.613	583.496	50.018	50.326	38.738	38.536	657.368	672.357	173.018	178.748	2.245.601	1.637.352	3.075.987	2.488.457
Indirecte personeelskosten	70.604	66.415	-	-	-	-	70.604	66.415	23.503	21.970	459.906	471.074	554.013	559.459
Directe overige personeelskosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	942	47.500	51.372	47.500	52.314
Indirecte overige personeelskosten	20.750	18.288	-	-	-	-	20.750	18.288	2.075	887	18.675	7.979	41.500	27.153
Directe kosten donaties	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45.000	44.791	45.000	44.791
Directe afschrijvingskosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	320.000	327.015	320.000	327.015
Indirecte afschrijvingskosten	27.500	27.937	-	-	-	-	27.500	27.937	2.750	2.794	24.750	25.143	55.000	55.874
Indirecte toevoeging verwervingsfonds	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indirecte bijdrage De12Landschappen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	60.000	60.188	60.000	60.188
Directe budgetposten	92.549	103.104	-	-	-	-	92.549	103.104	59.678	66.730	1.176.273	1.069.212	1.328.500	1.239.046
Indirecte bureaunkosten	65.500	61.765	-	-	-	-	65.500	61.765	6.550	6.176	58.950	55.588	131.000	123.529
Directe algemene kosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	147.500	138.725	147.500	138.725
Indirecte algemene kosten	122.750	144.188	-	-	-	-	122.750	144.188	12.275	14.419	110.475	129.769	245.500	288.376
Directe huisvestingskosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	223.500	1.493.358	223.500	1.493.358
Indirecte huisvestingskosten	49.500	37.699	-	-	-	-	49.500	37.699	4.950	3.770	44.550	33.929	99.000	75.397
Indirecte rente en beleggingsresultaten	9.500	6.267	-	-	-	-	9.500	6.267	950	627	8.550	5.640	19.000	12.534
Indirecte overige lasten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.937.500	7.258.054	1.937.500	7.258.054
Totaal directe kosten	661.162	686.600	50.018	50.326	38.738	38.536	749.917	775.462	232.695	246.420	4.205.375	4.761.825	5.187.987	5.783.707
Totaal indirecte kosten	366.104	362.558	-	-	-	-	366.104	362.558	53.053	50.642	2.723.356	8.047.364	3.142.513	8.460.563
Totaal directe/indirecte kosten	1.027.266	1.049.158	50.018	50.326	38.738	38.536	1.116.021	1.138.019	285.749	297.062	6.928.730	12.809.189	8.330.500	14.244.270
Inkomsten	-700.465	-700.465	-41.667	-41.667	-38.500	-38.500	-780.632	-780.632	-96.535	-96.535	-7.050.083	-8.568.975	-7.927.250	-9.446.142
Bijdrage H2L aan subsidiabele activiteiten	-326.801	-348.693	-8.351	-8.659	-238	-36	-335.390	-357.388	-189.214	-200.527	524.603	557.915	-	-
Exploitatiesaldo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	403.250	4.798.128	403.250	4.798.128

Gebeurtenissen na balansdatum

Er is geen sprake van gebeurtenissen na balansdatum.

Statutaire bepalingen omtrent de verdeling van het resultaat

In de statuten is niets opgenomen over de verdeling van het resultaat.

Ondertekening van de jaarrekening

Vastgesteld te Wilhelminadorp, 18 juni 2025

Was getekend: R.W. van Westrienen,
Directeur-bestuurder

Goedgekeurd door de Raad van Toezicht, 18 juni 2025

Was getekend: C.M.M. Schönknecht
Voorzitter

Was getekend: J.H. Kousemaker RA.

Was getekend: ir. N.A.A.M. Pötgens.

Was getekend: ir. Drs. F.P.B. Visscher.

Was getekend: M.J.D.C. Vogelzang

Was getekend: E.C.L. Martijn

Was getekend: E.H.A Sandberg

Overige gegevens

**Aan de Leden van de Raad van Toezicht van
Stichting Het Zeeuwse Landschap
Postbus 25
4450 AA Heinkenszand**

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Stichting Het Zeeuwse Landschap te Heinkenszand gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Het Zeeuwse Landschap op 31 december 2024 en van het resultaat over 2024 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende organisaties, Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer (SVNL) Zeeland 2016, Algemene subsidieverordening Zeeland 2023, Algemeen subsidiebesluit Zeeland 2023, verleningsbeschikkingen en de bepalingen krachtens de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2024;
- de staat van baten en lasten over 2024; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Het Zeeuwse Landschap zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2024 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, eerste lid, onderdelen N en O, Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag (pagina 6 t/m 15);
- De overige gegevens (pagina 50 t/m 54);
- Bijlage 6: Financiële verantwoording Nationale Postcode Loterij 2024 (pagina 62 t/m 66);

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat en alle informatie bevat die op grond van RJ 650 Fondsenwervende organisaties Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer (SVNL) Zeeland 2016, Algemene subsidieverordening Zeeland 2023, Algemeen subsidiebesluit Zeeland 2023, verleningsbeschikkingen en de bepalingen krachtens de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuur in overeenstemming met de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende organisaties, Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer (SVNL) Zeeland 2016, Algemene subsidieverordening Zeeland 2023, Algemeen subsidiebesluit Zeeland 2023, verleningsbeschikkingen en de bepalingen krachtens de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende organisaties, Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer (SVNL) Zeeland 2016, Algemene subsidieverordening Zeeland 2023, Algemeen subsidiebesluit Zeeland 2023, verleningsbeschikkingen en de bepalingen krachtens de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Goes, 19 juni 2025

Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

S.A. Visser MSc RA

Bijlagen

Bijlage 1 – Directeur-bestuurder

De Directeur-bestuurder bestaat uit (per 31 december 2024)

R.W. van Westrienen

Nijmegen

Bijlage 2 – Bezoldiging Directeur-bestuurder

De Raad van Toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd.

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt R.W. van Westrienen de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties (zie www.goededoelennederland.nl).

De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij R.W. van Westrienen vond plaats door de Raad van Toezicht. Dit leidde tot een zogenaamde BSD-score van 430 punten met een maximaal jaarinkomen van € 144.154 (1 FTE/12 mnd. prijspeil 1-1-2025).

De voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomen van de directeur-bestuurder bedroeg in 2024 voor R.W. van Westrienen: € 108.712 (excl. eindejaarsuitkering 2024). Deze beloning bleef binnen het geldende maximum.

Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingsen, de werkgeversbijdrage pensioen, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn bleven voor R.W. van Westrienen, met een bedrag van € 121.507, binnen het in de regeling opgenomen absolute maximumbedrag (€ 178.751,00). De belaste vergoedingen/bijtellingsen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen.

De hoogte en samenstelling van de bezoldiging is toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten.

Bijlage 3 – Verantwoordingsverklaring

De Raad van Toezicht en de Directeur-bestuurder van Stichting Het Zeeuwse Landschap onderschrijven de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen en handelt overeenkomstig. In deze verantwoordingsverklaring leggen de Raad van Toezicht en het Bestuur verantwoording af over drie algemeen geldende principes:

(1) Raad van Toezicht en de Directeur-bestuurder onderschrijven het principe van de scheiding tussen toezicht houden en uitvoering van de taken van de Stichting.

Stichting Het Zeeuwse Landschap heeft een Raad van Toezicht bestaande uit niet bezoldigde leden en een werkorganisatie met aan het hoofd een directeur-bestuurder. De directeur-bestuurder is belast met het bestuur van de Stichting en is verantwoordelijk voor de financiële positie van de Stichting en haar resultaten. De Raad van Toezicht is belast met het toezicht op de algemene gang van zaken en met het toezicht op het door de directeur-bestuurder gevoerde beleid.

De Raad van Toezicht geeft invulling aan de scheiding tussen toezicht houden en uitvoering van de taken van de Stichting door in zijn vergaderingen stukken die onder verantwoordelijkheid van de directeur zijn opgesteld te behandelen. Dit houdt onder meer in:

- Beoordeling en vaststelling van begroting en jaarplan, jaarrekening en jaarverslag;
- Periodieke controle van de financiële situatie door beoordeling van financiële voortgangsrapportages over het lopende jaar;
- Periodieke bespreking van relevante ontwikkelingen waarbij de Raad van Toezicht functioneert als adviseur en klankbord.

Voorts kan de Raad van Toezicht al die zaken behandelen die het van belang acht voor het functioneren van de Stichting.

De Raad van Toezicht bewaakt zijn optimaal functioneren door:

- Statutair vastgelegde zittingstermijnen voor zijn leden in acht te nemen;
- Door bij benoeming van de directeur-bestuurder de kwaliteit van de kandidaten te toetsen aan een aantal inhoudelijke criteria;
- Door ervoor te waken dat een aantal verschillende expertises, relevant voor het functioneren van de Stichting, binnen de Raad vertegenwoordigd zijn.

Het functioneren van de directeur-bestuurder wordt periodiek geëvalueerd door middel van functioneringsgesprekken met voorzitter en een lid van de Raad (remuneratiecommissie). Onderwerpen die daarbij ook aan de orde komen zijn fraude, belangenverstrengeling en integriteit.

(2) Raad van Toezicht en de Directeur-bestuurder onderschrijven als uitgangspunt voor het functioneren van de Stichting dat continu gewerkt moet worden aan een optimale besteding van middelen, zodat effectief en doelmatig gewerkt wordt aan het realiseren van de doelstellingen van de Stichting.

De uitvoering van de hoofdtaak van de Stichting, het beheer van de natuurgebieden, landschap en erfgoed die vallen onder verantwoordelijkheid van de Stichting, is in overeenstemming met de procedures die daarvoor zijn voorgeschreven. Procedures ter borging van de kwaliteit van beheer zijn vastgelegd in een Kwaliteitshandboek. Doordat wordt gewerkt volgens dit handboek zijn wij een gecertificeerde natuurbeheerder. Onderdeel van de certificering is een systematische (interne en externe) evaluatie van het beheer.

De voortgang op de realisatie van de doelstellingen wordt periodiek besproken tussen directeur-bestuurder en de Raad van Toezicht.

De zorgvuldigheid en doelmatigheid van het financieel-administratieve functioneren wordt jaarlijks door twee leden van de Raad (financiële commissie) en de directeur-bestuurder besproken met de externe accountant die de jaarrekening controleert. De aanbevelingen van de accountant worden gewogen en zo mogelijk geïmplementeerd in de proceduregang.

Bijlage 3 – Verantwoordingsverklaring

(3) Raad van Toezicht en Directeur-bestuurder streven naar optimale relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor informatieverschaffing en de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

De verwezenlijking van de doelstelling is slechts mogelijk als er voldoende maatschappelijk draagvlak voor is. Dit komt dan ook terug in de doelstellingen die de Stichting heeft, namelijk:

1. Beschermen en ontwikkelen van robuuste natuur
2. Behoud en ontwikkeling van karakteristieke landschappen
3. Ons cultuur-historisch gebouwd erfgoed toekomstbestendig maken
4. Stem geven aan natuur, landschap en erfgoed
5. **Vergroten van verbinding van mensen met natuur, landschap en erfgoed**

Het maatschappelijke draagvlak willen bereiken door onze gebieden, daar waar mogelijk, gastvrij open te stellen voor recreatie. We vergroten onze zichtbaarheid en zetten in op vernieuwing van natuurbeleving en -educatie voor jong en oud. Ook ontwikkelen we meer mogelijkheden om ons te steunen als donateur, vrijwilliger of ambassadeur.

Daarbij maken we gebruik van een brede mix van communicatiekanalen, zoals de website, social media, e-mailmarketing, pr, infoborden in onze terreinen en ons donateursmagazine.

We organiseren jaarlijks vele honderden excursies en werken intensief samen.

We organiseren om het jaar een donateursdag en een vrijwilligersdag. Jaarlijks haken we aan bij een aantal burgerparticipatie-activiteiten, we maken specifieke projectdonaties mogelijk en we rollen het vrijwilligersbeleid verder uit. We vernieuwen ons excursie-aanbod voor verschillende doelgroepen en we ontwikkelen een aantal beleefelementen.

Als Stichting Het Zeeuwse Landschap vallen we onder de koepelorganisatie LandschappenNL. De koepelorganisatie is partner van de Nationale Postcode Loterij. Via LandschappenNL ontvangt de Stichting een jaarlijkse bijdrage van de Nationale Postcode Loterij. Wij hechten grote waarde aan dit partnerschap en communiceren over deze ondersteuning via het tijdschrift, vermelding op informatieborden etc.

De organisatie streeft naar goede relaties met andere partijen in het werkveld: andere terreinbeherende organisaties, agrariërs en hun organisaties, ondernemers en de diverse overheden. Door constructieve samenwerking en met begrip voor de belangen van andere partijen proberen we onze doelstellingen te bereiken.

De organisatie ontvangt met regelmaat van individuele burgers e-mails en telefoontjes met opmerkingen, wensen en, soms ook, klachten. Uitgangspunt is om elke reactie individueel te beantwoorden. Medewerkers van verschillende afdelingen reageren inhoudelijk op de binnengekomen berichten. Van binnengekomen klachten wordt een klachtenboek bijgehouden.

Bijlage 4 – Hoofd- en nevenfuncties Directeur-bestuurder en leden Raad van Toezicht

R.W. van Westrienen:

- Directeur-bestuurder Stichting Het Zeeuwse Landschap
- Voorzitter van de Stichting ter Bevordering van de Herpetologie

C.M.M. Schönknecht:

- Voorzitter Bestuur VVE Résidence Vredehof
- Voorzitter Raad van Toezicht Maritiem MuZeeum Zeeland
- Voorzitter Raad van Toezicht Het Zeeuwse Landschap
- Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Terra Maris
- Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Museum Café Terra Maris
- Lid Raad van Toezicht Zorgbeleving De Blauwe Vlinder

J.H. Kousemaker:

- Zelfstandig adviseur
- Voorzitter Dorpsraad Serooskerke
- Commissaris The Work Zone BV
- Bestuurslid (voorzitter) twee stichtingen administratiekantoor
- Lid Raad van Toezicht Stichting Terra Maris en Stichting Lunchcafé Zeeuws Biologisch Museum
- Adviseur Becht Beheer BV

N.A.A.M. Pötgens:

- Bestuurssecretaris, @ De huisartsenconnectie, Heinkenszand, bezoldigd

F.P.B. Visscher:

- Manager HZ Nexus bij HZ University of Applied Sciences
- Programmamanager New Waves (Katapult Groeifonds) bij HZ University of Applied Sciences
- Lid Raad van Toezicht Stichting Terra Maris en Stichting Lunchcafé Zeeuws Biologisch Museum
- Jurylid Zeeuwse Innovatieprijs Emergo
- Columnist Goesemorgen

M.J.D.C. Vogelzang:

- Vrijwillige boswachter bij Vereniging Natuurmonumenten
- Lid van diverse "Ad Hoc" commissies binnen de PKN-kerk Kapelle-Biezeling-Eversdijk
- Energieadviseur/Energiecoach in dienst van GR De Bevelanden
- 0-uren contract SOVON; officiële vogeltellingen uitvoeren voor onderzoeksdoeleinden

E.C.L. Martijn:

- 'Senior adviseur' bij de Vlaams Nederlandse Schelde Commissie voor het project Nieuwe Sluis Terneuzen
- Rijkswaterstaat (juridische werkgever)
- Wetlandwacht voor de zuidelijke Westerschelde namens Vogelbescherming Nederland

E.H.A Sandberg:

- DGA van Sandberg advies & meer BV sinds 2021
- Eigenaar Evermore Thee - Koffie – Chocola sinds 2008 een familiebedrijf gespecialiseerd super kwaliteit single origin thee, koffie en chocola
- Voorzitter VVE Coolhaven 148 tm 160 Rotterdam sinds 2018
- Voorzitter van Stichting Grote Ogen sinds 2011 (een stichting ter bevordering van het werk van fotograaf Carel van Hees)

Bijlage 5 - Natuurwetenschappelijke Adviescommissie

Samenstelling Natuurwetenschappelijke Adviescommissie (per 31 december 2024)

Ir. F. Arts	Westkapelle
Drs. J. Beijersbergen	Kerkwerpe
De heer R. Brouwer	St. Philipsland
De heer H. Castelijns	Philippine
Drs. D.J. de Jong	Heinkenszand
De heer K. de Kraker	Burgh-Haamstede
De heer L. Linnartz	Ooltgensplaat
Ing. M. Meeuwse	Kapelle
Drs. P.J. van der Reest	Middelburg
Mevrouw Y. van Scheppingen	Terneuzen
De heer W. van Steenis	Breukelen
De heer. M. Jacobusse	's-Gravenpolder

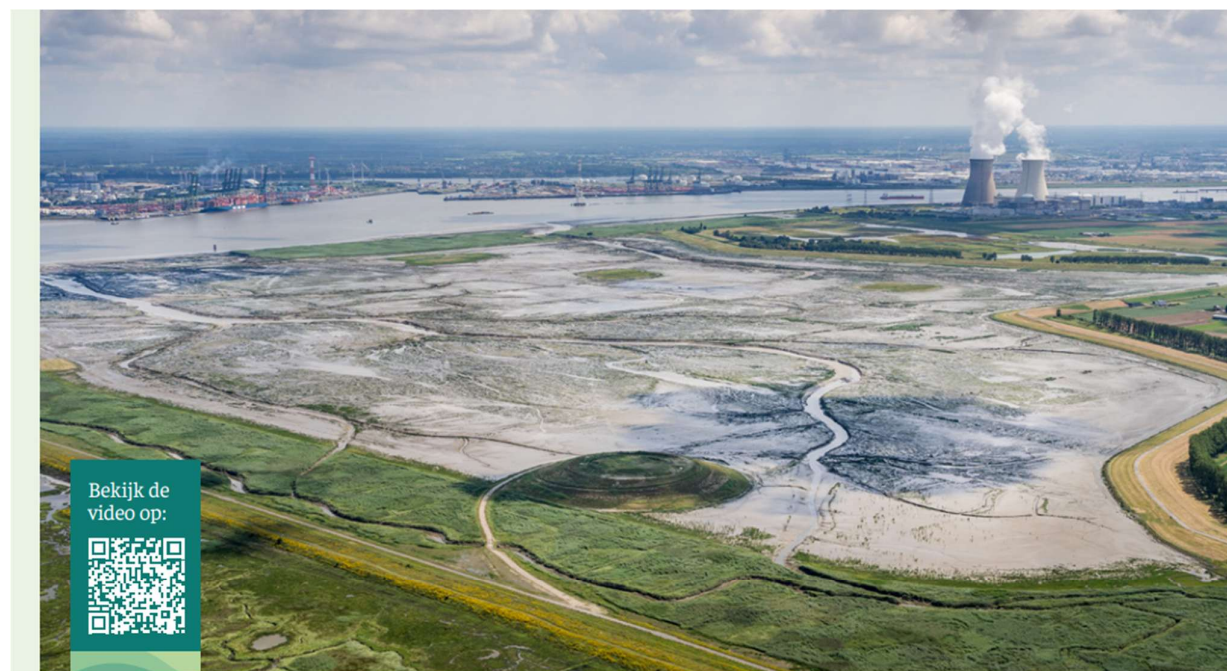
Bijlage 6 – Financiële verantwoording Nationale Postcode Loterij 2024

De middelen van de Nationale Postcode Loterij ad € 937.500 zijn in 2024 besteed aan de volgende projecten.

Aankoop Hedwigepolder

Na jaren van voorbereiding zijn we op 11 december 2024 trotse eigenaar geworden van de Hedwigepolder.

[Het Zeeuwse Landschap nieuwe eigenaar van Nederlands bekendste polder](#) | [Stichting Het Zeeuwse Landschap](#)

Bekijk de
video op:

foto: Edwin Paree

Aankoop Hedwigepolder

In december kochten we de Hedwigepolder en het Sieperdaschor aan. Maar liefst 450 hectare aan unieke getijdennatuur met schorren en slikken, die ook internationaal van groot belang is. Nu wij niet alleen beheerder maar ook eigenaar zijn, blijft dit gebied gegarandeerd voor altijd natuur. In oktober 2022 is de polder weer verbonden met de Westerschelde en nu al is te zien dat het gebied werkt als kraam- en kinderkamer van allerlei diersoorten. De slikvlaktes, ondiepe krekens en diepere geulen bevatten een rijk bodemleven dat als voedsel dient voor de duizenden vogels die het gebied aandoen.

Uiteindelijk zal dit gebied er hetzelfde uit zien als het aangrenzende Verdrongen Land van Saeftinghe. De aankoop van de Hedwigepolder is mede mogelijk gemaakt door de Nationale Postcode Loterij, het Cultuurfonds, giften en nalatenschappen van Beschermers en anonieme gevers. Ter nagedachtenis aan mevrouw Tineke Janse-Hanemaaijer, die een genereus legaat bestemde voor deze aankoop, zal een eiland in de Hedwigepolder met daarop een zeearendnest naar haar worden vernoemd.

Bijlage 6 – Financiële verantwoording Nationale Postcode Loterij 2024

Het Zeeuwse Landschap
11 december 2024 · 🌐

...

Het is officieel: vanaf vandaag zijn we trotse eigenaar en beheerder 🏡 van de Hedwigepolder en het Sieperdaschor in Oost-Zeeuws-Vlaanderen.

Met deze aankoop hebben we er 450 hectare getijdennatuur bij! Sinds oktober 2022 stroomt het water uit de Westerschelde dagelijks in en uit de voormalige polder. De natuur heeft zich in die twee jaar razendsnel ontwikkeld en al duizenden vogels hebben het nieuwe natuurgebied ontdekt: zo zagen we grote aantallen bergeenden, wintertalingen, lepelaars, kluten en smienten 🦢.

We bedanken iedereen die deze aankoop mede mogelijk heeft gemaakt: [Postcode Loterij](#), het [Cultuurfonds](#), giften en nalatenschappen van Beschermers en anonieme gevers.

<https://www.hetzeeuwse-landschap.nl/.../het-zeeuwse...>

Dronetelling grote sterns

Terugkeer grote sterns

Na twee jaar vogelgriep zijn dit jaar de grote sterns weer teruggekeerd naar de Hooge Platen. Deze locatie is landelijk altijd erg belangrijk geweest voor de soort. Om de exacte aantallen te bepalen hebben we de kolonies door Bureau Waardenburg laten tellen door middel van een drone. Daarmee kunnen zonder verstoring goede en hoge resolutie-beelden worden gemaakt. Er werden maar liefst 2588 paar grote sterns geteld.

Bijlage 6 – Financiële verantwoording Nationale Postcode Loterij 2024

Het Zeeuwse Landschap
24 mei 2024 · 🌐

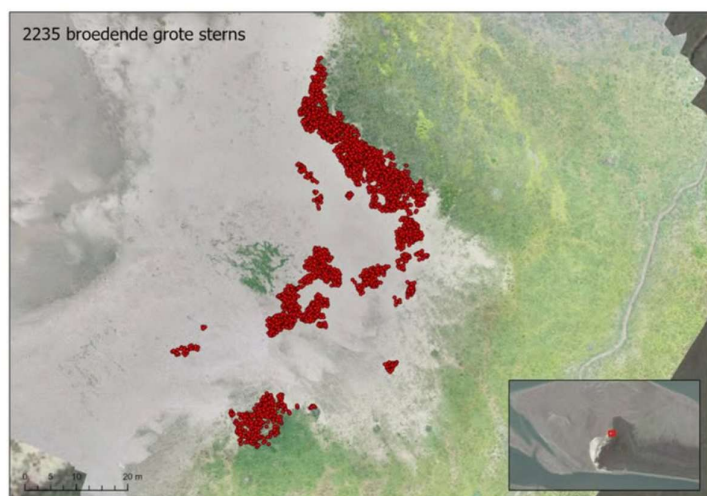
...

Mooie resultaten van de Hooie Platen!

@Bureau-Waardenburg heeft voor ons met een drone de aantallen broedvogels geteld en kwam uit op 2530 nesten van de grote stern. Deze soort is een aantal jaar geleden flink getroffen door de vogelgriep en de populatie was bijna gehalveerd. Dus is het goed nieuws dat er weer grote aantallen op de Hooie Platen aan het broeden zijn. De vogels broeden in dichte kolonies en zijn dus makkelijker te tellen vanuit de lucht. Ook is de verstoring dan minimaal.

Binnenkort meer aantallen van de andere kustbroedvogels en kolonievogels van dit eiland in de Westerscheldemonding.

📷 Dronebeeld van het grootste deel van de kolonie aan de westzijde.

Nieuwe vrijwilligersgroepen

Vrijwilligers

Dit jaar mochten we weer vele nieuwe vrijwilligers verwelkomen! Zo startte er een enthousiaste groep gastheren en gastvrouwen in ons bezoekerscentrum in Saeftinghe en werden er weer diverse beheergroepen opgezet en getraind. In september werd voor de eerste keer *De Groene Stimulans*, stimuleringsfonds voor groene vrijwilligers uitgereikt. Het Zeeuws Vogelaars Overleg en de Heemtuin in Axel mochten een mooi bedrag in ontvangst nemen. Ieder jaar kunnen vrijwilligersgroepen uit heel Zeeland een aanvraag doen voor hun plan. Zonder onze inmiddels 249 vrijwilligers kunnen wij ons werk niet doen: bedankt allemaal!

Bijlage 6 – Financiële verantwoording Nationale Postcode Loterij 2024

Erfgoedvisie

Om invulling te geven aan de missie en visie van Het Zeeuwse Landschap met betrekking tot erfgoed hebben we een erfgoedvisie opgesteld in samenwerking met een extern bureau.

‘In Zeeland beschermen, beheren en ontwikkelen we de natuur, het landschap en het daaraan verbonden erfgoed in onze terreinen én daarbuiten. We zorgen voor breed maatschappelijk en politiek draagvlak voor ons gedachtegoed en geven zo een stem aan wat zich niet kan verweren’

ERFGOED IN HET LANDSCHAP

Erfgoedvisie

Bijlage 6 – Financiële verantwoording Nationale Postcode Loterij 2024

Onderzoek en herstel van bossterfte in het Waterwingebied

Bedankt deelnemers van de Nationale Postcode Loterij!

Deelnemers van de Nationale Postcode Loterij steunen verschillende goede doelen, waaronder natuur. Dit keer zetten wij graag een bijzonder jaaroverstijgend project in de kijker: onderzoek en herstel van bossterfte in het Waterwingebied.

ONDERZOEK BOSSTERFTE
In de Waterwinbossen van Oost-Zeeuws-Vlaanderen is enkele jaren geleden plotseling veel naalddhout gestorven. Verder bleek dat er veel plantensoorten in het grasland verdwenen zijn. Uit onderzoek blijkt dat het naalddhout is doodgegaan door vooral de schorskever letterzetter. Deze kevers hebben massaal voet aan de grond gekregen, omdat de bomen al door droogte waren verzwakt. Het naalddhout is hierdoor in groten getale en in korte tijd gestorven. Ook andere bomen staan er niet vitaal bij. Oudere eikenbomen sterven eerder en sneller af dan gebruikelijk.

BODEMPILOT
In een meerjarig project onderzoeken wij het effect op de plantendiversiteit na het toedienen van mineralen, met name kalk en magnesium. Daarnaast worden eventuele effecten op het grondwater onderzocht. Zelf kijken we naar de effecten op de vegetatie en diverse onderzoeksbureaus bekijken de chemisch-biologische processen in de bodem.

We zijn voorzichtig positief over de resultaten. Ondertussen lijkt de nood ook steeds hoger, daarom verkennen we nu de mogelijkheden om op te schalen.

HERPLANT BOSSEN
Op risicovolle locaties zijn gestorven bomen gekapt. Waar mogelijk hebben we dode stammen laten staan of liggen, want dood hout zit vol met dierlijk leven en daar zijn veel soorten paddenstoelen bij gebaat. Het was belangrijk om het bos versneld om te vormen naar een grotendeels loofbos met soorten die hier van nature thuishoren.

VRIJWILLIGERS
De beheervrijwilligers hebben enorm geholpen. Met de aanplant van duizenden boompjes en struikjes en met de aanleg van plekken waar kevers, zoals de neushoornkever en het klein vliegend hert, hun eitjes kunnen afzetten en larven kunnen opgroeien. Hiervoor hebben ze stammen en takken ingegraven in de vochtige grond.

Ons bereik:

Donateursmagazine: oplage ca. 9.000 (4x pj)

Facebook volgers: ca. 6.500

LinkedIn volgers: ca. 4.100

E-mail abonnees: ca. 7.000

Bijlage 7 - Inhoudelijke verantwoording Integrale kostensubsidie 2024

Monitoring natuurwaarden

Ganzenbeleid en distelverordening

Jaarplan 2024	Verantwoording 2024
In het kader van het <u>provinciale ganzenbeleid</u> worden in aantal terreinen (alle inlagen Noord-Beveland) jaarlijks acties ondernomen om de Zeeuwse (overzomerende) ganzenpopulatie op een gewenst niveau te houden. Het schudden/prikken van ganzeneieren vindt jaarlijks plaats tot aan het begin van de broedperiode van roerdomp en bruine kiekendief. De territoria van deze soorten worden vooraf aan het betreden van de broedgebieden in kaart gebracht om schade aan deze soorten te voorkomen.	In 2024 was het broedseizoen wat later opgang als vele andere jaren. Het was nog koud en regenachtig in het vroege voorjaar. Tijdens deze controle ronde eind maart weinig kiekendieven waargenomen, dus beheerders hadden de ruimte tot het uitvoeren van beheermaatregelen in lijn met het ganzenbeleid.
In het kader van het <u>provinciale ganzenbeleid</u> worden er na het broedseizoen jaarlijks tellingen uitgevoerd om het aantal (overzomerende) ganzen vast te kunnen stellen. Deze tellingen vinden plaats op het ruimmoment van de ganzen. De tellingen vinden plaats in alle gebieden waar concentraties van ganzen te verwachten zijn, zoals o.a. de inlagen van Noord-Beveland, het Zeeuwse deel van het Krammer-Volkerak en Saeftinghe.	In het Zeeuwse deel van het Krammer-Volkerak, de gebieden Slikken van de heen en Plaat van de vliet (beheergebied HZL) is de afspraak gemaakt in de FBE dat we Grote Canadese Ganzen in de rui wegvangen, zodra de aantallen boven de 500 zijn. De aantallen zijn in beeld gebracht. De aantallen waren net niet hoog genoeg om over te gaan tot vangen (377). Het aantal groeit de laatste jaren wel weer, dus we verwachten in 2025 wel te vangen.
In het kader van de verplichte bestrijding van akkerdistels volgens de <u>distelverordening</u> wordt in de randzones van de terreinen waar bestrijding noodzakelijk is, gekeken waar deze bestrijding botst met aanwezige natuurwaarden (nesten van graspieper e.a.).	Ieder jaar wordt er voor de maaimachine voorgelopen, om het uitmaaïen van nesten te voorkomen, zo ook dit jaar.

Vogelinventarisaties

Jaarplan 2024	Verantwoording 2024
In 2024 vinden er ook <u>broedvogelinventarisaties</u> plaats in terreinen die vanuit SNL niet subsidiabel zijn, omdat ze niet in eigendom of in erfpacht zijn (waar wij geen 'duurzaam gebruiksrecht' hebben) of die frequenter worden geïnventarieerd dan vanuit SNL wordt vergoed. • Waterdunen (focus op kustbroedvogels) • Hooge Platen (focus op kustbroedvogels) • Het Verdronken Land van Saeftinghe (proefvakken) • Yerseke Moer (weidevogels) • Hoeve van der Meulen	De kustbroedvogels van Waterdunen en de Hooge platen worden nu met een drone geteld. Hiervoor wordt bureau Waardenburg ingehuurd. Gelukkig nemen de aantallen (na de heftige uitbraken van vogelgriep) weer toe is de resistentie onder de meeuwen en sterns hoger (weinig slachtoffers). Verslag van de resultaten beschikbaar. Bij Het Verdronken Land van Saeftinghe zijn dit jaar alle broedvogels geteld (kader van SNL). Als extra hebben wij hiervan een rapport uitgewerkt en de proefvlakken (met jaarlijkse gegevens) zijn hier gebruikt om verschillen met 6 jaar geleden beter te duiden. Rapport beschikbaar. Ook de inventarisatie in de Yerseke Moer blijkt nog steeds veel inzicht op te leveren ten aanzien van de trend, maar ook t.a.v. de maatregelen die genomen worden. Zo waren er dit jaar opvallend veel slobbeenden, die profiteren meteen van een nat jaar. De afname van grutto zet helaas nog steeds door. Verder deed met name de deelgebieden de Driehoek (toename territoria) en de Vlaakse Moer (eindelijk weer broedsucces kluut en er was weer een grote kokmeeuwenkolonie) het goed. Dit had wellicht te maken doordat de vogelbeschermingsrasters dit jaar beter functioneerden en er diverse vossen net voor het voorjaar zijn afgeschoten. Trendgrafieken van de weidevogels zijn beschikbaar en eerder al gedeeld op verzoek van PZ. Hoeve van der Meulen heeft dezelfde reden als de moer om jaarlijks te inventariseren, het houdt vinger aan de pols betreft kwetsbare populaties van de boerenlandvogels; het geeft inzicht in de trend en effect van maatregelen. Wel dient gezegd te worden dat we met de nieuwe beheerplanperiode de focus iets gaan verleggen, zo zijn we gestart met Heerenboeren en door het toevoegen van een maatschappelijke functie, dient de ambitie iets bijgesteld te worden, zonder deze overigens op te geven. Dit zijn overigens de <i>niet</i>-SNL-gronden.

Daarnaast vinden in diverse gebieden maandelijks <u>watervogeltellingen</u> plaats om de aantallen en verspreiding van watervogels gedurende het winterhalfjaar vast te leggen. Dit gebeurt vooral door ervaren vrijwilligers, waarbij HZL samen met Sovon de tellingen coördineert. Indien nodig worden gebieden geteld door medewerkers van HZL, bijvoorbeeld bij uitval van vrijwilligers of indien geen vrijwilliger voor een telgebied beschikbaar is. Watervogeltellingen zijn in gebieden als de Yerseke Moer, Saeftinghe, Waterdunen en Bruintjeskreek van belang vanwege N2000 doelstellingen voor een aantal soorten van deze soortgroepen. Sommige HZL-gebieden worden geteld door Delta Milieu Projecten. In de volgende terreinen van HZL worden in 2024 ganzen, zwanen en (in een deel van de gebieden) overige watervogels (eenden, steltlopers, reigers etc.) geteld: • Yerseke Moer (ganzen, zwanen en overige watervogels) • Bruintjeskreek (ganzen, zwanen en overige watervogels) • Sint Laurens Weihoek (ganzen, zwanen en overige watervogels) • Sophiapolder, de Blikken, Baarzandse Kreek, Groote Gat, Oudelandse Polder, Zwin en Kievittepolder (ganzen en zwanen) • Saeftinghe (ganzen, zwanen en overige watervogels) • Waterdunen (ganzen, zwanen en overige watervogels) • Weihoek Oude Veerseweg (ganzen, zwanen en overige watervogels) • Heerenpolder Wolphaartsdijk (ganzen, zwanen en overige watervogels)	Alle tellingen zijn uitgevoerd. HZL heeft ingesprongen in de gebieden Oude Veerse Weg, Yerseke Moer (tweede helft) en Het Verdrongen Land van Saeftinghe. In Het Verdrongen Land van Saeftinghe is HZL gevraagd vanaf volgend jaar (2025) de vrijwilligers nog intensiever te ondersteunen om de tellingen goed rond te krijgen in dit belangrijke watervogelgebied. HZL en de tellers doen ook mee in het monitoringsprogramma Hedwige-Prosper-Project. De gegevens van twee jaar tellen zijn in de voortgangsrapportage opgenomen en de resultaten zijn ook gepresenteerd en toegelicht op diverse bijeenkomsten. Telgegevens zijn van alle gebieden beschikbaar, de meeste ook direct via avimap. Enkele gebieden zoals Saeftinghe en De Blikken worden door de vrijwilliger niet direct in avimap ingevoerd. Wij blijven streven naar het in het veld invoeren in avimap. Volgend jaar zal dat waarschijnlijk ook in Saeftinghe lukken.
---	--

Botanisch onderzoek

Jaarplan 2024	Verantwoording 2024
• Slikken van de Heen + Plaat van de Vliet pq's in het kader van veranderingen begrazingsregiem • Gesteelde zoutmelde Yerseke Moer controle uitzaai en aanplantplekken • Exotenmonitoring (vooral botanisch, maar ook andere soortgroepen) check problematiek in diverse gebieden + effectiviteit maatregelen	Naast de reguliere SNL monitoring en de winterwatervogeltellingen (veelal i.h.k.v. N2000 doelstellingen), voert HZL monitoring uit om effecten van beheer- of inrichtingsmaatregelen te volgen. Meestal gaat dit het duidelijkst (meest één-op-één) door het monitoren van de vegetatie ontwikkeling aan de hand van pq's (kleine proefvlakjes die gedetailleerd te monitoren zijn). Het pq onderzoek in de Slikken van de Heen en Plaat van de Vliet laat zien dat en vrij hoge begrazingdruk nodig is om soortenrijke vegetaties te behouden/ontwikkelen. Daarnaast laat het ook zien dat aanvullend maaien van adelaarsvarens, dijkviltbraam en opschot van wilgen en berken een noodzakelijke aanvullende maatregel blijft. 2024 was een zeer nat jaar wat tot een sterke afname van gesteelde zoutmelde in de Yerseke Moer heeft geleid. Een deel van de kiemplanten is wellicht vertrapt maar ook concurrentie met zoetere soorten kan een rol hebben gespeeld. Onder vochtige omstandigheden trekt vee de planten er vaak ook met wortel en al er uit waarna er sterfte optreed. Naar verwachting zal versterking van deze prille populatie nog meerdere jaren nodig zijn. Buiten de geherintroduceerde populatie in de Yerseke Moer, is er nog maar een kernpopulatie van de soort in Zeeland aanwezig. Exotenmonitoring gebeurt op basis van expert judgement door beheerders en ecologen. Dijkviltbraam, watercrassula, late guldenroede, Amerikaanse vogelkers, waterteunisbloem, rimpelroos en gele bieslelie zijn vb. van invasieve exoten die we globaal volgen en daar waar mogelijk beheren/eliminieren. De aanpak van Amerikaanse vogelkers en rimpelroos lijkt steeds beter te gaan, en ook dijkviltbraam en late guldenroede worden lokaal redelijk effectief beheerd. Desondanks is de problematiek groot en neemt de dominantie van exoten op veel plekken toe.

Bijlage 7 - Inhoudelijke verantwoording Integrale kostensubsidie 2024

Evaluatie en rapportage

Het uitvoeren van interne en externe kwaliteitstoetsen

Jaarplan 2024	Verantwoording 2024
Het systeem van interne audits wordt gecontinueerd volgens schema. Met regelmaat worden medewerkers van HZL ook uitgenodigd deel te nemen aan audits van externe partijen. Voor de volgende gebieden wordt in 2024 een kwaliteitstoets uitgevoerd: • Haag 's Heer Arendskerke • Hellenburg • Vliedbergen Walcheren en Zuid-Beveland • Westerschenge • Willemvolder • Boulevard de Wielingen/Zwartgatse kreek	Ten aanzien van beheerplannen en kwaliteitstoetsen is met PZ afgesproken dat wij ten behoeve van de seizoensverdeling het volledige winterhalfjaar gebruiken (dus ook de eerste maanden van het volgende jaar). Alle kwaliteitstoetsen zijn onderhanden en (op moment van dit schrijven) in de afrondende fase. Ze zullen (zoals ieder haar) via een apart samenvattend verslag, samen met de digitale rapporten gedeeld worden met PZ.

Opstellen adviezen en beheerplannen

Jaarplan 2024	Verantwoording 2024
De volgende beheerplannen zullen in 2024 worden gerealiseerd: • Aardenburgse havenpolder • Natuurgebieden Hoofdplaatsepolder • Noormansweg • Verdrongen en Herdijkte Zwarte polder • Zwin, Zwinweide, Kievitte- en Oudelandsherpolder	Ten aanzien van beheerplannen en kwaliteitstoetsen is met PZ afgesproken dat wij ten behoeve van de seizoensverdeling het winterhalfjaar gebruiken. Alle beheerplannen zijn gerealiseerd. Ze zullen via een apart samenvattend verslag en als aparte digitale rapporten met PZ worden gedeeld.

Bijlage 7 - Inhoudelijke verantwoording Integrale kostensubsidie 2024

Vergroten van toegankelijkheid en beleving natuurgebieden

Natuurbeleving en recreatieve voorzieningen

Jaarplan 2024	Verantwoording 2024
In het kader van natuurbeleving en -educatie worden in de grotere gebieden regelmatig excursies aangeboden onder leiding van door ons opgeleide gidsen. Dit zijn vooral wandelexcursies; rondom de Staats-Spaanse Linies en Waterdunen* worden ook fietsexcursies aangeboden. Per jaar bieden we zo'n 600 excursies aan, verdeeld over heel Zeeland.	Verspreid over heel Zeeland hebben we in totaal 618 groepsexcursies georganiseerd waar bijna 8.000 deelnemers waren. Daarnaast zijn er ook 225 scholen ontvangen, waar bijna 4.500 scholieren in de basis- en middelbare schoolleeftijd hebben aangesloten.
De <u>open excursies</u> kunnen online geboekt worden. Ook zijn <u>excursies op aanvraag</u> mogelijk waarbij in overleg een excursie-programma samengesteld wordt (particuliere grotere groepen of schoolexcursies).	Via de website zijn 323 excursies geboekt. Groepsexcursies op aanvraag zijn er 295 geboekt. Alle scholen worden behandeld als excursie op aanvraag.
HZL sluit aan bij relevante initiatieven van koepel LandschappenNL (bv. Natuurwerkdag, Kraamkamer campagne bij start broedseizoen) en landelijke burgerparticipatiethema's als Monumentendag, NL Doet, strandschoonmaak.	Ook in 2024 zijn initiatieven als Natuurwerkdag, NLDoet, diverse (strand)schoonmaakacties, Week van de Oosterschelde, landelijke Monumentendag, Nacht van de Nacht georganiseerd/aangehaakt.
Specifieke taken 2024	
Informatiepanelen bij de grote terreinen worden in een regelmatige cyclus vervangen of herzien. Dit jaar worden ca. 5 infopanelen vervangen en/of nieuw gerealiseerd in nieuwe HZL huisstijl.	In 2024 zijn de volgende infopanelen ontwikkeld: Waterwinbossen St. Jansteen, Hoeve van der Meulen, Inlagen Noord-Beveland, Retranchement en Vliedberg Gapinge
Planvorming en projectvoorbereiding voor realisatie van Welkom in Waterdunen.	Projectvoorbereiding is in 2024 opgepakt. In de projectvoorbereiding zijn de uitgangspunten geactualiseerd. De voorbereiding staat gepland voor 2025 en de uitvoering voor 2026
Planvorming en projectvoorbereiding voor mogelijke transitie van bezoekerscentrum Verdrongen Land van Saeftinghe richting educatief centrum in verband met de ontwikkelingen rondom de Panoramatoren binnen het Groot Grenspark Saeftinghe.	In 2024 is er een ontwerp opgesteld voor het bezoekerscentrum het Verdrongen Land van Saeftinghe. Met dit ontwerp wordt het onthaal verbeterd, hiermee wordt het bezoekerscentrum het vertrekpunt om gegidst en ongegidst het Grenspark Groot Saeftinghe te verkennen. De omgevingsvergunning is ingediend.

De openingstijden in het bezoekerscentrum Emmadorp (Verdronken Land van Saeftinghe) worden geoptimaliseerd op basis van excursiemogelijkheden rondom getijden en aanvang renovatiewerkzaamheden gebouw. Het kleine bezoekerscentrum bij de Eendenkooi is op afspraak geopend voor excursies in bepaalde periodes van het jaar.	De bezetting van de medewerkers in bezoekerscentrum Emmadorp/Saeftinghe is afgestemd op de excursieplanning waar de getijdentabel de basis voor is. Gestart vanaf maart (standaard opening seizoen) en doorgelopen met nog een aantal winterwandelingen. Het renovatieproject in ZWVL is verschoven naar 2025. De eendenkooi is tussen april en juni op afspraak geopend geweest. In 2024 heeft ook de Landschapsfair plaatsgevonden (om het jaar) waar 1.800 mensen op af kwamen. Tijdens die dag zijn er 6 gratis rondleidingen gegeven; per groep ca. 25.
Implementatie van een recreatieve infrastructuur Yerseke Moer (beleefpunten), mede ingezet door een gebiedsproces en in samenwerking met o.a. het Geopark Schelde Delta.	In 2024 is de laatste hand gelegd aan de ontwerpen en de voorbereiding van de uitvoering ter hand genomen. De vergunningaanvragen, bestekken zijn voorbereid en de uitvoerende partij is geselecteerd. De uitvoering is gepland ná broedseizoen 2025 en vóór stormseizoen 2025.
Bij de herinrichting van het voorterrein van Oranjezon wordt publieksmanagement toegepast en een bescheiden infopunt geoptimaliseerd.	Bij het voorterrein worden via infoborden, fysieke folders en hulp van gastheren/gastvrouwen de verschillende routes gepresenteerd en toegelicht zodat het publiek zich goed kan verspreiden over het gebied. Er is een bescheiden infopunt waar informatie periodiek ververs wordt. Onderweg naar en op het voorterrein zelf is wat extra (natuur)aankleding/beleving toegevoegd om bezoekers al wat meer in natuursfeer te krijgen voordat ze het feitelijke gebied ingaan.
Planvorming en projectvoorbereiding voor realisatie van een uitkijktoren in Oranjezon.	De planvorming rondom de uitkijktoren kent weinig voortgang. Dit is een gevolg van alle onzekerheden rondom stikstofuitspraken. Wel zijn in 2024 enkele ontwerpen beoordeeld en is de hoogte voor de toren bepaald.
Herinrichting strandpad tot belevingsas in Oranjezon.	Project heeft in 2024 een doorstart gemaakt. De markante brug wordt vervangen door een trap, die de toegankelijkheid verbetert tov huidige situatie. Verder is het gehele ontwerp van de belevingsroute opnieuw tegen het licht gehouden. 2024 is benut om op alle onderdelen tot overeenstemming te komen met de verschillende projectpartners. Het projectplan is in grote lijnen in de projectgroep vastgesteld en de raming geactualiseerd.

Natuur- en cultuurhistorie

Jaarplan 2024	Verantwoording 2024
In 2024 worden de volgende <u>(online en offline) middelen</u> ingezet: • Ieder kwartaal het donateursmagazine ZEEUWS LANDSCHAP • Organisatie van een HZL donateursdag (vanaf 2024 om de 2 jaar; vanaf 2023 om de 2 jaar een vrijwilligersdag) en Landschapsfair in de Eendenkooi (eens in 2 jaar) • Verzending van de e-mail nieuwsbrief ca. 8x per jaar • Sociale media-middelen Facebook en LinkedIn. Groei van volgers, substantieel bereik en interactie plus verkeer naar de website zijn belangrijke doelstellingen • Proactieve en reactieve perscontacten • Beantwoording van consumentenvragen via infomail, direct message / socials • Technische doorontwikkeling op de website in de vorm van een projectdonatiemogelijkheid om projectcampagnes (crowdfunding) mogelijk te maken • Jaarrond bijhouden van de website hetzeeuwselandschap.nl dmv nieuwe/actuele content, zoekmachinemarketing (organisch en Google Grants) en actueel aanbod van excursies en routes • Rapportage/dashboards omtrent websitebezoek en campagnes • Aanpassing van informatiepanelen / bebording in kader van educatie en publieksmanagement (zie eerder)	• In 2024 hebben we onze donateurs omgedoopt tot Beschermers om zo meer verbinding uit te stralen. • Ieder seizoen hebben we het Beschermersmagazine ZEEUWS LANDSCHAP uitgebracht. • In september is de eerste Beschermersdag georganiseerd sinds vele jaren. We ontvingen ruim 200 Beschermers in natuurmuseum Terra Maris. Ook vond de Landschapsfair plaats in de eendenkooi die 1.800 deelnemers trok. • De e-mail nieuwsbrief is 8x verzonden, veelal gesplitst in een Beschermers- en niet-Beschermersdeel. Het aantal abonnees liet een mooie stijging zien. • Jaarrond social media content (en webcare) waar zowel volgers als bereik op Facebook en Linked in stegen. • Jaarrond perscontacten over verschillende onderwerpen, zowel pro- als reactief • Jaarrond is gewerkt aan zoekmachinemarketing en actualisatie voor de website met hoogste bezoekersaantallen tot nu toe. Activiteiten zijn de motor hierachter. Ook is het technisch mogelijk gemaakt om via de website projectdonaties te doen, gelanceerd in september met de introductie van het Zeeuwse Natuurfonds. • Ieder kwartaal volgen we de relevante cijfers van bovengenoemde communicatiemiddelen. • Diverse infopanelen en bebording zijn gerealiseerd inclusief de overstap naar Orionis (MVO-redenen) en bijkomende kwaliteitsslag van materialen.
In 2024 wordt ten aanzien van <u>vrijwilligers</u> gewerkt aan: • Verdere uitrol van het vrijwilligersbeleid (o.a kleding) • Ontwikkeling specifiek op het gebied van Arbo/veiligheidsbeleid • Continuering van werving (o.a. gastheren/vrouwen balie Saefthinghe en Waterdunen), training (Hedwige, Geopark en kinderen algemeen) en relatiemanagement met gehele vrijwilligersbestand	• Alle vrijwilligers zijn voorzien van de benodigde materialen zoals kleding, maar ook materialen zoals EHBO en gereedschap. • Op regelmatige basis (relatiemanagement) is er contact met vrijwilligers, zowel in groepsvorm als individueel (live en via e-mailings). Ook vonden er verschillende trainingen plaats, zoals veldhulpverlening en gidsenbijscholing. • Werving van vrijwilligers gaat goed: er is een pool van ca. 10 gastheren/vrouwen voor het Bezoekerscentrum

	Saeftinghe, een extra groep beheervrijwilligers voor Oranjezon gestart (exotenbestrijding) en vervanging beheervrijwilliger eendenkooi gevonden. De uitstroom is nihil
In 2024 dragen we op het gebied van <u>samenwerking met andere partners</u> bij aan: • Zeeuwse Ankers: HZL steunt het gedachtengoed van dit samenwerkingsverband en neemt deel aan overleggen. Voor de Zeeuwse erfgoedlijnen wordt waar relevant de relatie tussen landschap, natuur en cultuurhistorie gelegd en gecommuniceerd. HZL levert 4 verhalen voor het webplatform • Samenwerking met Geopark Schelde Delta (in oprichting). We dragen als ambassadeur van Geopark bij door de verhalen over ontstaansgeschiedenis van gebieden (geosites) beter zichtbaar, beleefbaar, educatief en begrijpelijk te maken voor bezoekers. Dit doen we o.a. in de Yerseke Moer, Oranjezon en Saeftinghe • Deelname aan werkgroep Educatie van NPO, waarin bekeken wordt hoe de beschikbare gelden zo effectief mogelijk ingezet kunnen worden voor educatie en recreatie in de Oosterschelderegio • <i>Samenwerkingsverband 'De Zeeuwse Natuur' en onderliggende traject 'Natuurbranding & -beleving' incl. 'Campagne coördinatie' die gecontinueerd wordt (de inzet van HZL die valt onder De Zeeuwse Natuur is niet meegenomen in deze IKS-aanvraag).</i>	• Zeeuwse Ankers: de volgende 4 verhalen zijn aangeleverd: • Het lichten van de zee (https://www.zeeuwseankers.nl/verhaal/het-lichten-van-de-zee) • Achter de schermen bij een eendenkooi (https://www.zeeuwseankers.nl/verhaal/achter-de-schermen-bij-een-eendenkooi) • Hoeve van der Meulen (https://www.zeeuwseankers.nl/verhaal/hoeve-van-der-meulen-verbindt-verleden-met-heden-en-toekomst) • Historisch Groen Paretje (https://www.zeeuwseankers.nl/verhaal/historisch-groen-paretje-van-t-hoffweg) • Op de website zijn alle Geosites gelabeld en er is een speciale Geopark landingspagina opgezet. Het verhaal over Geopark is ingebed in de gidsenverhalen. • Aangesloten bij de werkgroep Educatie NPO.

Bijlage 7 - Inhoudelijke verantwoording Integrale kostensubsidie 2024

Bijdragen op provinciaal niveau

Overleg over en bijdragen aan provinciale dossiers

Jaarplan 2024	Verantwoording 2024
Regulier overleg waar HZL onder andere bij betrokken is: • Provinciale Commissie voor de Groene Ruimte (PCGR) • Faunabeheereenheid Zeeland • Algemeen bestuur Nationaal Park Oosterschelde • Bestuurlijk overleg natuur- en milieuorganisaties • Inhoudelijke bijdragen rond N-2000 herstelprojecten • Bijdrage aan Hedwige/Prosper Polder-dossier • Werkgroep natuurbeheer • Soortenwerkgroep • Bijenstrategie • Overleg verwilderde katten • Ad-hoc werkverbanden natuur en landbouw • Overleggen over energietransitie • Bijdrage aan uitwerking provinciale thema's (w.o zeegroentesnijden) • Bossenstrategie • Versnelling natuurnetwerk • Behandeling van grondtransacties • Coördinatieoverleg natuurorganisaties en Zeeuwse overheden; • Ambtelijk en bestuurlijk overleg Stikstof • Overleg Zoetwater • Overleg Klimaatadaptatie (welke door HZL is ondertekend) • Ambtelijk overleg Kustvisie én evaluatie Zeeuwse Kustvisie • Visserij Initiatief Zeeland (VIZ)	HZL investeert veel tijd aan het samenwerken aan beleid rondom ruimtelijke ordening. We zien dit als een van onze taken/doelstellingen, omdat wij een stem willen geven aan het beschermen van natuur, landschap en erfgoed in Zeeland. Deze doelstelling past veelal naadloos in diverse beleidssporen van de Provincie Zeeland, het is dus niet onlogisch dat HZL vaak gevraagd wordt voor het meedenken,-praten en uitvoeren van taken verder dan alleen het SNL-natuurbeheer. HZL heeft getracht alle reguliere overleggen waar zij voor uitgenodigd worden voort te zetten. Ook in 2024 is dat gelukt en heeft HZL constructief bijgedragen aan deze overleggen.

• Overleg mbt verlenging en vernieuwing beheerplan Natura2000 Deltawateren • Burenoverleg Neeltje Jans • Coalitie Delta Natuurlijk • Bijeenkomsten m.b.t. Actieplan Kustbroedvogels • Bijeenkomsten PAGW (Programmatische Aanpak Grote Wateren)	
De realisatie van de resterende hectares van het Natuurnetwerk Zeeland is een stevige opgave waaraan ook door HZL aan wordt gewerkt. Jaarlijks vinden er gebiedsuitbreidingen plaats door HZL als zelfstandige partij uitgevoerd en bij <i>grondruilingen</i> via het kavelruilbureau. Daarnaast worden er jaarlijks vele andere wijzigingen in de grondportefeuille doorgevoerd, waaronder de vestiging van zakelijke rechten, het doorvoeren van grenscorrecties, verpachtingen etc. Dit betreft naast ureninzet door het team grondzaken ook ureninzet vanuit diverse disciplines andere binnen HZL.	In 2024 heeft HZL 4 aankopen gerealiseerd, waarvan er 3 grond binnen het Natuurnetwerk betreft en 1 woning (deel van een Rijksmonument). De grondaankopen betreffen een perceel in de Yerseke Moer, één in de Sint Laurensse weihoek en tenslotte de Hedwige. Daarnaast heeft HZL middels een in 2024 gesloten erfpachtovereenkomst voor 30 jaar het natuurbeheer van een dijk in West Zeeuws Vlaanderen op zich genomen. Oa op Noord Beveland heeft een grenscorrectie plaatsgevonden en er is een zakelijk recht gevestigd tbv Stedin op terrein van HZL.
Nieuwe uitdagingen waar we als natuur voor staan, zoals stikstof, verdroging, recreatieve druk en energietransitie, waar HZL in diverse overlegplatforms en samenwerkingsverbanden meedenkt en meedoet, zijn pijlers die meegenomen worden in onze communicatie. Op strategisch niveau vindt dit plaats middels extern beleid, waarbij we door actief deel te nemen aan beleidsprogramma's en projecten inspraak leveren op beleidsvoornemens van derden en deze beïnvloeden met de HZL-standpuntbepaling betreffende het thema. Hieronder valt ook het beoordelen van en leveren van inspraak en/of het opstellen van zienswijzen ten aanzien van relevante omgevingsplannen die mogelijke knelpunten en kansen leveren voor de natuur en landschap in Zeeland en/of HZL.	Dit jaar hebben wij naast de reguliere, langlopende beleidssporen zoals deelname aan soortenwerkgroep, faunabeheerwerkgroep, de pcgr etc. ook extra tijd geïnvesteerd aan zaken rondom het gebiedsprogramma/gebiedsgerichte aanpakken en de energietransitie. Beide zaken die veel afstemming vragen betreft ruimtelijke ordening en een grote impact op natuur en landschap. Daarnaast lag de focus op het meedenken aan natuurherstel en het evalueren van het huidige beheerplan N2000 delatwateren. Eind 2024 is een start gemaakt met het opstellen van doelen voor het nieuwe beheerplan delatwateren, ook hier stelt HZL zich betrokken op en investeert veel tijd en kennis in dit proces.

Bijlage 7 - Inhoudelijke verantwoording Integrale kostensubsidie 2024

Incidentele bijdrage IKS 2022 – 2024 Grenspark Groot Saeftinghe en Hedwigepolder

Jaarplan 2024	Verantwoording 2024
<i>Specifieke taken projectleider voor 2022 t/m 2024:</i>	
Aansluiting HZL bij gebiedsaanpak van het Grenspark.	Inhoudelijke bijdrage aan ronde tafels en streekholdersbijeenkomsten, overleg Interreg en Grenspark organisatie zodat HZL aangesloten blijft bij ontwikkelingen.
Visievorming rol HZL binnen Grenspark.	Visie ontwikkelt op de rol en positie van HZL binnen het grenspark. Waar zien we kansen en bedreigingen.
Verbinden van kansen, initiatieven en projecten.	Onderzoek gedaan naar de kansen en initiatieven voor de Schaapskooi. Verbinden van de al aanwezige werkzaamheden van HZL op het gebied van natuurinclusieve landbouw met nieuwe initiatieven.
Bijdrage leveren aan uitwerking en concretisering van de ambities uit de gebiedsagenda & uitvoeringsprogramma binnen de kaders van HZL.	Uitvoering gegeven aan de ontwikkeling van de het bezoekerscentrum tot onthaalpoort.
Interne coördinatie binnen HZL en aansturing deelprojecten binnen het Grenspark.	In 2024 specifiek aandacht besteed aan de voorbereiding van de vogelkijkhut op de gasdam, de herinrichting van de buitenruimte en de ontwikkeling van het bezoekerscentrum het verdrongen land van Saeftinghe tot educatief centrum en onthaalpoort. Afstemming over werkzaamheden rond NIZB.
Specifiek voor 2024:	
Afronding realisatie Veldstation;	Betrokken bij de ingebruikname en openstelling van het Veldstation.
Planvorming voor verder invulling van functies en beheer en onderhoud van het Veldstation in samenwerking met partners;	Regels rondom het gebruik zijn geactualiseerd en vastgesteld. Afspraken gemaakt in Grensparkverband over het gebruik van het Veldstation. Invulling op het gebied van onderzoek naar klimaatontwikkelingen, biobased bouwen etc.
Ontwikkelen gedeelde visie en plannen voor de te ontwikkelen Panoramaheuvel, verbindingroutes en toren;	Betrokken bij ontwikkelingen rond Panoramatoren en verbindende route.
Planvorming voor een kwaliteitsimpuls toeristische voorzieningen in de gebieden van HZL als onderdeel van Masterplan Parkhart Groot Saeftinghe.	Route buitendijks herzien in combinatie met ontwikkeling dijkhuis. Start gemaakt met de ontwikkeling verbinding tussen buiten en binnen d.m.v. het ontwikkelen van drie educatieve elementen i.c.m. herziening expositie.

De vergoeding die HZL ontvangt is gebaseerd op de inzet van de projectleider in 2024 voor 800 uur.	De projectleider heeft zich in 2024 ingezet voor de taken zoals in het jaarplan overeengekomen voor in totaal 1.100 uur.	
	<i>Werkzaamheden</i>	<i>Uren</i>
	Vernieuwen expositie BCS	22
	Functiestudie Schaapskooi	89
	Nieuwe vogelkijkhut Saeftinghe	35
	Ontwikkeling BCS als onthaalpoort	269
	Coördinatie en afstemming*	685
		1.100
	“* De uren coördinatie en afstemming hebben betrekking op de inzet van de projectleider binnen HZL in het kader van de planvorming van de projecten als onderdeel van de Interreg aanvraag alsmede andere onderwerpen die aan de orde zijn binnen het Grenspark. Tevens betreft het de inzet van de projectleider in de coördinatie en afstemming tussen de samenwerkingspartners, waarbij ook inhoudelijk wordt bijgedragen in werkpakketten van andere partners binnen de Interreg. Naast de afstemming met de samenwerkingspartners heeft ook voor diverse onderwerpen afstemming met de omgeving plaats gevonden.	

Bijlage 7 - Inhoudelijke verantwoording Integrale kostensubsidie 2024

Incidentele bijdrage IKS 2024 Waterdunen

Jaarplan 2024	Verantwoording 2024
Planvorming/ onderzoek scholen, onderwijs (incl. lesprogramma)	Prioriteit gegeven aan de particuliere en zakelijke excursiekant, mede vanwege het verschuiven van het project Welkom in Waterdunen.
Ontwikkeling excursieprogramma / activiteiten incl. overleg regionale partners incl. Opvolging excursie-aanvragen	In 2024 zijn 40 excursies georganiseerd in Waterdunen. 10 excursies zijn gegeven aan gasten van Molecaten en 30 ingeplande excursies aangeboden via de website. De Molecaten excursie is een nieuwe ontwikkelde excursie gericht op gezinnen met kinderen (t/m 12 jaar). De excursie op aanvraag zijn excursies gegeven aan bedrijven, families, verenigingen en instanties. Van de 30 excursies aangeboden via de website, waren er 7 verschillende, waarvan 3 nieuw ontwikkeld: <u>Nieuwe excursies/activiteiten in 2024:</u> - Onderwaterleven Waterdunen (éénmalig) - Nacht van de Nacht Waterdunen (1x per jaar) - Vogelexcursies voor de hele familie (1x per jaar) <u>Reguliere wandelexcursies (meerdere keren per jaar):</u> - Vogelexcursies (2 soorten): 3 uur, vogelroute - Ontdekkingstocht door Waterdunen: 2,5 uur, zeekraalroute - Ontdekkingstocht door Waterdunen: 3 uur, Vogelroute ----- Overige activiteiten lagen o.a. op het gebied van: - Organiseren en promoten vrijwilligersacties Natuurwerkdag (november 2024) NLdoet (maart 2024). Behandelen van vergunningen voor activiteiten in Waterdunen door derden.
Afstemming met Molecaten, gemeente, toeristische informatiepartijen en andere partijen in het gebied	Bijna 25 excursies op aanvraag uitgevoerd, zeer uiteenlopend qua diversiteit. Denk aan excursies aan partners (HZ, diverse gemeenten, diverse werkgroepen PZ), binnen- en buitenlandse persexkursies, verenigingen, families en bedrijven (Cursus Gastheer Zwinstreek) etc.

	Een veelvoud hiervan is in behandeling genomen, zonder een feitelijke excursie-invulling (bv geen passend moment/programma).
Werving, training en relatiemanagement vrijwilligerspool	Gerealiseerd • Scholen en trainen van vrijwilligers d.m.v. bijeenkomsten en online informatie (presentaties en verslagen). • Periodiek contact en overleg met 10 gidsen en 3 gastheren over excursies en planningen. • Bijeenkomst met vrijwilligers waarbij kennis is gedeeld over actuele zaken: natuurwaarden en beheer in Waterdunen. • Bijeenkomsten met werkgroepen voor planvorming en coördineren vrijwilligers voor nieuwe excursies/activiteiten: gezinswandeling molecaten, vogelexcursie voor de hele familie, nacht van de nacht; • Werven van nieuwe gidsen en starten met het opleiden van 3 nieuwe gidsen voor Waterdunen.
Overall (online) communicatie over excursiemogelijkheden	Gerealiseerd, integraal onderdeel van alle communicatie activiteiten. Voor HZL op website, via e-mail marketing en socials. En via derden zoals Zeeland Visit, Gastvrij WestzeeuwsVlaanderen, Badkoerier Zeeuws-Vlaams advertentieblad.

Natuurgebied Sint Jansteen

De bossen van Sint Jansteen, Clinge en de Wildelands vormen samen de Waterwinbossen. Evides Waterbedrijf wint hier water voor de industrie en zo nodig drinkwater voor Zuidwest-Nederland. Het Zeeuwse Landschap beheert de natuur. Doordat hier een oude kalkarme zandrug ligt en geen zeekei, is de natuur hier heel anders dan in de rest van Zeeland.

AFWISSELING

De akkers en drassige weides gebruikte men vroeger voor roggeteelt en het verwerken van vlas (roten). De smalle greppeltjes overal in het gebied zijn al ruim voor 1900 gegraven om het te ontwateren. Nu verbouwt Het Zeeuwse Landschap op enkele akkers oude gewassen zoals hutentut en boekweit. Hier vinden akkervogels en insecten voedsel en beschutting. Ook zijn er heel oude eikenhakhoutstoven aanwezig. Eiken werden laag bij de grond afgezaagd, waarna uit de stomp (stam) weer nieuwe takken groeiden. Dit hout gebruikte men onder meer voor bezemstelen en paaltjes, en als brandhout.

KANALEN

Door de Waterwinbossen loopt sinds 1937 een netwerk van waterwin-kanalen met graskanten. Water dat het gebied inkomt, zakkt in de bodem. Het zand zuivert het water op een natuurlijke manier. Vanuit 149 punten gaat het water naar het pompstation in Kapellebrug. Daar vindt verdere behandeling plaats met milieuvriendelijke technieken.

Help ook mee de natuur- en waterkwaliteit te beschermen en ruim de poep van uw hond op.

TOEGANG

- Toegang tussen zonsopgang en zonsondergang;
- Wandelen op gemarkeerde wegen en paden
- Hond aan de lijn, tenzij anders aangegeven
- Fietsen en paardrijden op de daarvoor aangegeven paden
- Geen toegang voor gemotoriseerd verkeer
- Open vuur verboden

Voor georganiseerde activiteiten is schriftelijke toestemming van Het Zeeuwse Landschap vereist.

Struikheide
Deze typische heideplant houdt van een kalkarme ondergrond.

Mospriemeluis
Oude bossen zijn belangrijk voor veel dieren. De mospriemeluis gebruikt de holtes en spleten om te slapen.

Vijf-vlek Sint-Jan-vlinder
In tegenstelling tot de algemene Sint-Jan-vlinder, met zes stippen, heeft deze maar 5 stippen. Deze soort komt alleen in Limburg en Zeeland voor.

Middelste bonte specht
De middelste bonte specht is een broedvogel van oude loofbossen en komt in Zeeland alleen in deze bossen tot broeden.

HELP MEE Stichting Het Zeeuwse Landschap beschermt natuur, landschap en erfgoed in de Provincie Zeeland. Help mee om dit zo mooi te houden en steun ons met een gift, beschermerschap of vrijwilligerswerk. hetzeeuwse-landschap.nl

